

**Міністерство освіти і науки України
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”**

Факультет іноземних мов

Т. А. Кокнова

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВИХ ТА
МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ**

**для здобувачів вищої освіти факультету
іноземних мов**

**2-е видання
перероблене і доповнене**

Старобільськ – 2021

УДК 81:37.016:[003:001]:811.111

ББК 81.0 я73

К59

Р е ц е н з е н т и :

Бобух Н. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та іноземних мов ВНЗ Укоопспілки „Полтавський університет економіки і торгівлі”.

Шехавцова С. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

Кокнова Т. А.

К59 Методичні рекомендації щодо оформлення курсових та магістерських робіт для здобувачів вищої освіти факультету іноземних мов – 2-е видання перероблене та доповнене / Тетяна Анатоліївна Кокнова ; Держ. закл. „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2021. – 88 с.

Методичні рекомендації складаються зі вступу, шістьох розділів та дев’яти додатків. У посібнику розглянуто загальні принципи проведення наукових досліджень та надання їх результатів; подано характеристику загальних методів наукової творчості; описано методику та критерії пошуку й відбору наукової літератури із зазначенням сучасних баз даних; наведено приклади оформлення результатів наукових досліджень.

Методичні рекомендації рекомендовано для здобувачів вищої освіти факультету іноземних мов.

УДК 81:37.016:[003:001]:811.111

ББК 81.0.73

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”
(протокол № 1 від 21 серпня 2021 року)*

© Кокнова Т. А., 2021

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ Й ОСНОВНИХ СТРУКТУРНИХ ЧАСТИН НАУКОВИХ РОБІТ	
1.1. Мета й завдання наукових робіт.....	7
1.2. Структура наукових робіт та основні етапи її виконання.....	8
1.3. Вибір і затвердження теми, розробка плану наукової роботи.....	9
1.4. Загальні рекомендації щодо вивчення спеціальної літератури та інших джерел інформації з теми дослідження	11
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ	14
2.1. Вимоги до змісту наукової роботи	14
2.2. Структура наукової роботи	15
РОЗДІЛ 3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ	
3.1. Вимоги до оформлення.....	24
3.2. Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів	24
3.3. Ілюстрації.....	25
3.4. Таблиці.....	26
3.5. Переліки.....	27
3.6. Формули.....	28
3.7. Покликання.....	30
РОЗДІЛ 4. МОВА І СТИЛЬ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	34
РОЗДІЛ 5. ПРОЦЕДУРА ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	44
5.1. Процедура переднього захисту роботи.....	44
5.2. Процедура захисту.....	49
5.3. Рекомендації щодо підготовки до захисту.....	56
РОЗДІЛ 6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ.....	58
ДОДАТКИ	60
<i>Додаток А.</i> Зразок оформлення титульної сторінки курсової/магістерської роботи.....	60
	61

<i>Додаток Б.</i> Зразок оформлення змісту.....	62
<i>Додаток В.</i> Зразок оформлення списку використаних джерел.....	63
<i>Додаток Г.</i> Орієнтована схема рецензії на магістерську роботу.....	66
<i>Додаток Д.</i> Орієнтована схема відгуку наукового керівника магістерської роботи.....	67
<i>Додаток Е.</i> Орієнтований перелік фраз, рекомендований для використання в науковій роботі.....	68
<i>Додаток Ж.</i> Орієнтована тематика тем курсових та магістерських робіт.....	73
<i>Додаток З.</i> Зразок оформлення „Вступу”.....	76
<i>Додаток И.</i> Орієнтований зразок доповіді.....	82
<i>Додаток К.</i> Індивідуальний план роботи здобувача вищої освіти.....	85

ВСТУП

Курсові та магістерські роботи (проекти) становлять наукові розвідки, які виконують здобувачі вищої освіти індивідуально під час навчання в університеті. Вони містять обґрунтовані теоретичні або практичні висновки, наукові положення, які автор виносить для публічного захисту.

Мета курсової роботи полягає в ознайомленні з методами, які були напрацьовані іншими дослідниками в певній галузі, у систематизації, закріпленні та розширенні теоретичних знань. Магістерська робота повинна містити принципово новий матеріал або узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій або в новому аспекті; загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, правомірність використання яких усебічно обґрунтовується в кожному конкретному випадку їх використання. Необхідно наводити вагомі й переконливі докази на користь обраної концепції, усебічно аналізувати й переконливо критикувати протилежні їй думки.

Завдання курсових і магістерських робіт:

- закріпити й поглибити знання, отримані здобувачами вищої освіти в процесі навчання;
- залучити здобувачів вищої освіти до самостійної роботи з фаховою літературою;
- сформулювати навички пошуку необхідних джерел і матеріалів;
- розвинути вміння аналізувати, узагальнювати й робити висновки.

Оформлення наукових робіт відповідно до Державного стандарту України є важливим етапом узгодження формального боку та змісту наукового дослідження.

Наукову інформацію в наукових роботах різного рівня потрібно викладати якнайповніше, обов'язково розкриваючи хід та результати з детальним описом методики дослідження. Повнота наукової інформації повинна відбиватися в деталізованому фактичному матеріалі з обґрунтуваннями, гіпотезами, теоретичними узагальненнями.

При оформленні слід урахувувати особливості наукового

стилю мови, для якого характерною є об'єктивність дослідження. Необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати наукових досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Методичні рекомендації адресовано здобувачам вищої освіти факультету іноземних мов та мають за мету уніфікувати вимоги щодо змісту, структури наукових робіт загалом, а також дати окремі поради щодо термінів підготовки й порядку їх захисту.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ Й ОСНОВНИХ СТРУКТУРНИХ ЧАСТИН НАУКОВИХ РОБІТ

1.1. Мета й завдання наукових робіт

Курсова та магістерська робота є самостійним науковим дослідженням, яке засвідчує рівень підготовки здобувачів вищої освіти за обраною спеціальністю на відповідному ступені отримання вищої освіти та є критерієм його фахової компетентності.

Магістерська робота – це випускна кваліфікаційна робота, на підставі захисту якої Державна екзаменаційна комісія (ДЕК) вирішує питання про присвоєння її автору відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Вона є ефективною формою перевірки якості теоретичної та практичної підготовки випускників до роботи за обраним фахом, важливим аспектом розвитку творчого мислення й розширення знань майбутніх спеціалістів.

Виконання та захист здобувачами вищої освіти ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” факультету іноземних мов курсової або магістерської роботи має на меті перевірити їхні вміння творчо застосовувати здобуті знання з літератури країни, що вивчається, теоретичних філологічних дисциплін, методики викладання іноземних мов, а також відстоювати теоретичні положення, сформульовані на основі отриманих результатів наукового спостереження та дослідження.

Здобувачі вищої освіти повинні навчитися вирішувати поставлені теоретичні та практичні завдання й творчо обробляти фактичний матеріал, що знадобиться їм у майбутній професійній діяльності.

Структура наукових робіт та основні етапи її виконання

Наукові роботи складаються зі *вступної* та *основної частин*.

Вступна частина повинна мати такі структурні елементи: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень, символів,

одиниць, скорочень і термінів (якщо в ньому є потреба).

Основна частина містить такі структурні одиниці: вступ; основний текст роботи, який складається з двох чи більше розділів; загальні висновки; список використаних джерел; додатки.

Структурні елементи „титкульний аркуш”, „зміст”, „вступ”, „основний текст”, „загальні висновки”, „список використаних джерел” є обов’язковими.

Процес роботи над науковим дослідженням включає три основні етапи, які можна відобразити таким чином:

I. Підготовчий етап

- 1) вибір теми та обґрунтування теми дослідження;
- 2) підбір та огляд наявної літератури з теми дослідження;
- 3) розробка попереднього плану дослідження та узгодження його з науковим керівником; складання графіка роботи над дослідженням;
- 4) визначення об’єкта, предмета, мети, завдання та методів дослідження

II. Дослідницький етап

- 1) опрацювання підбраної літератури з теми дослідження;
- 2) репрезентація теоретичних засад дослідження (Розділ 1) підбір ілюстративного матеріалу;
- 3) аналіз та інтерпретація ілюстративного матеріалу (Розділи 2 – 3);
- 4) написання висновків, вступу та оформлення додатків і списку використаних джерел

III. Заключний етап

- 1) редагування тексту роботи згідно з вимогами до оформлення наукового дослідження;

- 2) подання чорнового варіанта дослідження науковому керівнику;
- 3) виправлення зауважень та врахування рекомендацій наукового керівника, остаточне редагування тексту роботи;
- 4) подання остаточного варіанта роботи науковому керівникові;
- 5) захист курсової (магістерської) роботи.

1.2. Вибір і затвердження теми, розробка плану наукової роботи

Теми наукових робіт здобувачі вищої освіти обирають на основі розроблених і затверджених тем фаховими кафедрами ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” факультету іноземних мов.

Тематика наукових робіт розробляється згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівців із спеціалізації „Філологія” відповідно до затверджених програм нормативних дисциплін, що вивчаються. Тематика наукових робіт стосується всього комплексу ймовірних питань з теоретичних курсів іноземної мови, а також методики викладання іноземної мови, які спрямовані на підвищення професійного рівня майбутніх філологів.

Орієнтовна тематика наукових робіт запропонована в Додатку Ж, теми наукових робіт щорічно оновлюються. Окрім того, здобувач вищої освіти може запропонувати власну тему наукової роботи з урахуванням своїх наукових інтересів.

З метою ефективної організації науково-дослідної роботи складається графік роботи, особливо це стосується магістерської роботи, який узгоджується із науковим керівником, дотримання якого є запорукою успішного та вчасного виконання наукового дослідження.

Орієнтований графік роботи над магістерською роботою

Види роботи	Термін виконання
Вибір теми, узгодження з керівником, затвердження на кафедрі	вересень
Перша консультація з керівником, обговорення напряму дослідження, визначення предмета та об'єкта, методів дослідження	вересень
Огляд наявних джерел з темами дослідження	кінець вересня – початок жовтня
Складання попереднього плану дослідження й узгодження його з науковим керівником	середина жовтня
Опрацювання джерел з теми роботи та підготовка теоретичного розділу	жовтень – листопад
Підбір ілюстративного матеріалу	протягом першого семестру
Рецензування теоретичного розділу науковим керівником	грудень
Звіт на засіданні кафедри, на якій виконується магістерська робота, про стан підготовки дослідження	кінець січня – початок лютого
Підготовка практичного розділу роботи	грудень – березень
Внесення змін до теоретичного розділу роботи	грудень – березень
Рецензування практичного розділу дослідження науковим керівником	початок березня
Внесення змін до практичного розділу	середина березня
Подання першого повного варіанта магістерської роботи на рецензію науковому керівнику	початок вересня останнього

	семестру
Внесення відповідних змін та остаточне редагування тексту роботи відповідно до вимог оформлення	кінець вересня останнього семестру
Підготовка науковим керівником відгуку та подання роботи для отримання зовнішньої рецензії	кінець жовтня останнього семестру
Ознайомлення з відгуком наукового керівника та зовнішньою рецензією	кінець грудня останнього семестру
Подання остаточно оформленої роботи з відгуком наукового керівника та зовнішньою рецензією	за три тижні до державних іспитів
Попередній захист курсових/магістерських робіт на профільних кафедрах із рішенням завідувача кафедри про допуск роботи до захисту	за три тижні до початку державних іспитів
Подання роботи до ДЕК з відгуком наукового керівника та зовнішньою рецензією	за два тижні до початку державних іспитів

1.3. Загальні рекомендації щодо вивчення спеціальної літератури та інших джерел інформації з теми дослідження

Етап збору й відбору інформації є важливим для проведення наукового пошуку. Результативність наукової розвідки напряму залежить від ретельно відібраної, ґрунтовно опрацьованої інформації з теми дослідження.

При підборі необхідної інформації слід дотримуватися певних правил: по-перше, інформація повинна бути актуальною й реально відображати стан об'єкта дослідження; по-друге, вона повинна бути достовірною, тобто представлені дані й результати є істинними і правдивими та безпосередньо стосуються теми дослідження; по-третє, інформація має точно відтворювати

реальний стан і розвиток об'єкта, включаючи наявність системи показників, при якій виключається ймовірність протиріч у висновках і неузгодженість первинних та отриманих даних.

Робота над дослідженням починається з ознайомлення зі станом наукової розробки обраної проблеми, саме тому для цього здобувач вищої освіти повинен мати досить повне уявлення про вже наявні розвідки з цієї теми. З цією метою підбираються й аналізуються літературні та інші джерела, складається бібліографія. Ефективність пошуку інформації залежить значною мірою від володіння методами її обліку, опрацювання та аналізу. Для опрацювання літературних джерел рекомендуються джерела **не старше 10 років** (окрім фундаментальних праць):

1) вивчення літературних джерел з фондів бібліотеки, фахових навчальних кабінетів, наукових лабораторій і кафедр університету;

2) вивчення фондів інших бібліотек за тематичними каталогами;

3) користування послугами бібліотек з мережі Internet;

4) інші джерела за порадою керівника.

Огляд наукових джерел дає змогу визначити новий напрям наукового дослідження, його значення для розвитку науки і практики, актуальність теми. Огляд наукової літератури робиться головним чином для осмислення знайденої інформації й вироблення власної концепції, що може стати самостійною публікацією автора. Головною ідеєю аналізу інформації повинно бути обґрунтування актуальності й перспективності своєї наукової роботи.

Головною формою збереження фактичного матеріалу є цитати. Особливу увагу необхідно приділяти опису бібліографічних матеріалів. Для кожного опрацьованого джерела необхідно оформляти бібліографічну картку, до якої потрібно вносити відомості про автора, повну назву видання, типографську інформацію, рік видання, загальну кількість сторінок, а також місцезнаходження книги – назва бібліотеки чи іншого закладу, де зберігається аналізоване джерело, та шифр книги. Ця інформація стане в нагоді, якщо виникне необхідність

повторно переглянути певні праці, наприклад, щоб уточнити цитату, а також при оформленні списку використаних джерел (приклад оформлення яких подано в додатку В).

При підборі необхідної інформації слід дотримуватися певних правил, тобто інформація повинна бути:

1) актуальною й реально відображати стан об'єкта дослідження в кожен момент часу;

2) достовірною, тобто представлені в науковому документі дані й результати є істинними і правдивими;

3) відтворювати об'єктивний стан і розвиток об'єкта;

4) подаватись у такій системі показників, при якій виключається ймовірність протиріч у висновках і неузгодженість первинних і отриманих даних;

5) релевантною, тобто безпосередньо стосуватися теми дослідження.

РОЗДІЛ 2 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

2.1. Вимоги до змісту наукової роботи

Наукова робота є творчим видом діяльності, яку виконує здобувач вищої освіти самостійно на базі теоретичних знань і практичних навичок, отриманих протягом терміну навчання й науково-дослідної роботи, пов'язаної з розробкою конкретних теоретичних і науково-практичних завдань інноваційного характеру, що визначаються специфікою напряму підготовки „Філологія”.

Зміст наукової роботи передбачає:

- формулювання мети й завдань дослідження;
- аналіз стану вирішення проблеми за матеріалами вітчизняних і зарубіжних публікацій, обґрунтування мети дослідження;
- вибір методів досліджень, які застосовуються під час розв'язання науково-дослідного завдання, розробку власного плану дослідження;
- науковий аналіз і узагальнення фактичного матеріалу, який використовується в процесі дослідження;
- отримання власних результатів, що мають теоретичне, прикладне або науково-методичне значення;
- апробацію отриманих результатів у вигляді доповідей на наукових конференціях або підготовлених публікацій у наукових журналах і збірниках (для магістерських);
- узагальнення результатів досліджень з наведенням висновків і рекомендацій.

Наукова робота повинна бути результатом завершеної творчої наукової розробки і свідчити про те, що автор володіє сучасними методами наукових досліджень і спроможний самостійно вирішувати професійні завдання, які мають теоретичне й практичне значення. Наукова робота повинна бути виконана грамотно, без помилок і нетрадиційних скорочень. У

ній повинні бути чіткі, зрозумілі для сприйняття формулювання вихідних положень, припущень, отриманих результатів, тверджень тощо.

2.2. Структура наукової роботи

Наукова робота повинна містити:

- титульний аркуш (зразок подано в додатку А.1 для курсової роботи та додатку А.2 для магістерської роботи);
- зміст;
- перелік умовних позначень (при необхідності);
- вступ;
- основну частину, яка складається з розділів, кожний з яких завершується стислими висновками;
 - загальні висновки;
 - список використаних джерел;
 - додатки (за необхідності).

Курсова (магістерська) робота починається з **титульної сторінки**, що є першою сторінкою наукової роботи, яку включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують. Далі номер сторінки проставляють у правому верхньому куті аркуша. За титульною сторінкою наводяться послідовно зміст, вступ, розділи з висновками до них, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Усі вони починаються з нової сторінки, а кожен із підрозділів – після закінчення попереднього. (Приклади титульних сторінок представлено в додатках А.1 та А.2).

У **Змісті** (подається на початку наукової роботи) містяться назви й номери початкових сторінок усіх структурних компонентів роботи: вступу, розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, інших структурних частин (приклад змісту наведено в додатку Б).

Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їхній перелік може бути подано у вигляді окремого

списку, який розміщують перед вступом (перелік умовних позначень).

Основна частина роботи починається зі Вступу, який розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави й вихідні дані для розробки теми.

У вступі повинні бути представлені, обґрунтовані та визначені: актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза (якщо необхідно), методи дослідження, теоретична та практична значущість, наукова новизна, апробація результатів.

Актуальність проблеми й доцільність роботи для відповідної галузі, тобто що зумовило вибір теми дослідження – формулюється доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми. Актуальність (у перекладі з лат. *topicality*) – це важливість, практична значущість обраної для дослідження проблеми.

У висвітлення актуальності необхідно включити сутність проблеми та необхідність її дослідження. Чітке формулювання наукової проблеми, визначення її суті є запорукою успішності та результативності всієї роботи. Розкриваючи актуальність роботи, здобувачу вищої освіти необхідно визначити суперечності, які підлягають розв'язанню саме в його роботі.

Для з'ясування стану розроблення обраної теми здійснюється короткий огляд літератури, з якого можна зробити висновок, що ця тема ще не розкрита (розкрита лише частково чи лише в певному аспекті) і тому потребує подальшого вивчення. Огляд літератури за темою засвідчує обізнаність здобувача вищої освіти про останні досягнення та розвідки в обраній галузі, його вміння систематизувати джерела та критично їх оцінювати. Отже, огляд має форму систематизованого аналізу теоретичної, методичної й практичної новизни розглянутих робіт, які доцільно згрупувати таким чином: праці, що висвітлюють історію розвитку проблеми, теоретичні розвідки, які повністю присвячені темі, потім ті, що розкривають тему частково.

Основні помилки при визначенні актуальності дослідження такі:

- визначено, хто і що зробив, проте не вказано, у чому саме полягає суть невирішеної проблеми (завдання), як вона стосується того, що вже є в лінгвістичній науці;

- дуже багато інформації за обсягом;
- не визначено, які саме суперечності вирішуються завдяки науковому дослідженню;

- аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму звичайного переліку прізвищ і не відбиває рівня та аспектів дослідження проблеми. При цьому студії провідних науковців „перемішуються” з працями дослідників, які ще тільки починають свою науково-дослідну роботу у відповідному напрямі.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єкт наукового дослідження – процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обране для вивчення, тобто це процесуальна сукупність зв’язків, відношень та якостей аналізованого явища або загальна сфера пошуку, що знаходиться в полі зору здобувача вищої освіти.

Предмет – аспект обраної проблематики, що підлягає безпосередньому вивченню в цій роботі, установлюючи межі наукового пошуку в об’єкті. Тобто об’єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об’єкті виділяється його частина, що є предметом дослідження, та саме на нього спрямовано основну увагу здобувача вищої освіти, оскільки предмет дослідження визначає назву теми.

Основні помилки при формулюванні об’єкта й предмета дослідження:

- не пов’язують між собою ці дві наукові категорії;
- визначаються два об’єкти або два предмети дослідження (обидві категорії формулюються дуже широко або дуже вузько);
- міняють місцями об’єкт дослідження з предметом.

Формулювання мети та завдань дослідження. Мета – це задум дослідження, науковий результат, якого прагнуть досягти. Мета завжди відображає спрямованість наукового пошуку на одержання нових знань та їх експериментальну апробацію. Тобто, якщо в темі дослідження розкривається те, що і для чого досліджується, то в меті – не тільки що досліджується, але й

яким чином буде відбуватися дослідження. Правильне визначення мети роботи дасть змогу виокремити в ній основний напрям дослідження, упорядкувати пошук та аналіз матеріалу, підвищить якість роботи. Поставленої мети необхідно обов'язково досягти, і це має бути відображено у висновках. Можна починати мету фразами: *вивчити й науково обґрунтувати*.

Основні помилки при формулюванні мети полягають в ототожненні її з одним із завдань дослідження.

Мета курсової/магістерської роботи конкретизується в її завданнях, які дають уявлення про її спрямованість. Чітко окреслені завдання визначають шлях пошуку, вибудовують, уточнюють послідовність дій дослідника. Формулюючи мету, здобувач вищої освіти окреслює, який результат він має отримати в процесі дослідження, а завдання дають уявлення про те, що саме необхідно зробити, щоб досягнути мети.

Завдання дослідження необхідно розташовувати в такому порядку, у якому передбачається їх вирішення, і так, щоб кожне наступне завдання було логічно зумовлено попереднім.

Формулювання завдань дослідження завжди має починатися з дієслова майбутнього часу для позначення дії, спрямованої на вирішення конкретного наукового завдання, яке дасть змогу поряд з іншими завданнями досягти мети дослідження, наприклад: „охарактеризувати...”, „проаналізувати...”, „дати аналіз...”, „провести порівняльний аналіз...”, „установити...”, „визначити...”, „виявити...”, „науково обґрунтувати ...”, „систематизувати...”.

Основні помилки при формулюванні завдань дослідження:

- уживають термін „дослідити...”, проте в цьому випадку не можна перевірити кінцевий результат виконання завдання;
- завдання плутають з метою та формулюють його дуже широко;
- ставиться велика кількість завдань, а для магістерської роботи, наприклад, достатньо сформулювати 3 – 4 наукових завдання;
- завдання не пов'язані з метою дослідження й не сприяють її вирішенню;

- завдання не пов'язані одне з одним і сформульовані не в тому порядку, який передбачено проведенням дослідження;

- завдання не конкретні, не відображають причини дослідження.

Методи дослідження подано для акценту, за рахунок чого досягнуто поставленої в роботі мети.

Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно визначити, що саме досліджувалося за допомогою того чи того методу. Це дасть змогу переконатися в логічності та доцільності вибору саме цих методів.

Основні *помилки при формулюванні методів* дослідження:

- їх тільки перераховано без указівки на те, з якою метою той чи той метод застосовували;

- не звернено уваги на методи теоретичного плану, за допомогою яких опрацьовано наукову та науково-методичну літературу;

- не вказано методи, які дають змогу виявити ефективність проведеної здобувачем вищої освіти експериментальної роботи.

Матеріал дослідження та його обсяг, у результаті аналізу якого були досягнуті поставлена мета та завдання роботи. Під час написання наукової роботи (це стосується мовознавчих та літературознавчих праць), необхідно вказати, з якого матеріалу (книги, журнали, газети, сайти, форуми тощо) були взяті приклади для демонстрації досліджуваного феномену та в якому обсязі (кількість прикладів).

У вступі також визначають теоретичну та практичну значущість проведеного дослідження, а також окреслюють наукову новизну здійсненої розвідки.

Питання новизни є одним з найбільш суперечливих і складних, що характеризують науковий апарат. Новизна дослідження – це нові наукові положення (рішення), запропоновані здобувачем вищої освіти. Вона вказує на відмінність отриманих ним результатів від відомих раніше. Новизна визначає, що зроблено вперше, що розширено й доповнено, конкретизовано й уточнено, поширено й переведено на новий клас систем, об'єктів, що перетворено й докорінно

змінено, що дістало подальшого розвитку. При формулюванні новизни бажано вживати такі словосполучення, як „*уперше здійснено...*”, „*уперше розроблено ...*”, „*доведено залежність між...*”, „*допрацьовано... (відомий) метод...*”, „*створено...*”, „*отримано новий ефект...*”, „*розроблено нову систему...*”, „*показано...*”, „*доповнено...*”, „*дістало подальшого розвитку...*”.

Основні помилки при визначенні новизни дослідження:

- новизна підміняється актуальністю, теоретичною або практичною значущістю дослідження;
- немає зв'язку між новими результатами й тим, що було одержано раніше, наявне в науковій літературі;
- новизна приписується вже відомим фактам або явищам;
- положення новизни формулюються як анотація.

Теоретичне значення дослідження визначає, що розроблено й обґрунтовано в теоретичному плані, що створено та обґрунтовано з погляду методики навчання або виховання, які особливості теоретичних положень установлені, що підлягало теоретичному обґрунтуванню (наприклад, теоретично обґрунтована технологія навчання).

Апробація результатів дослідження. Результати наукового дослідження повинні пройти апробацію, тобто бути оприлюдненими. Апробація зазвичай здійснюється у виступах на наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, засіданнях кафедри, публікації наукової статті чи тез виступу.

Для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр” підготовка до публікації тез доповіді на наукову конференцію та/або наукової статті є бажаною вимогою, термін виконання якої встановлює науковий керівник.

У кінці вступу подають структуру наукової роботи, особливо це стосується магістерського дослідження, наприклад, „Логіка дослідження зумовила структуру магістерської роботи: вступ, ...розділи, висновки, список використаних джерел із найменувань і додатків. Загальний обсяг ... сторінок” (Приклад вступу наведено в додатку 3).

Основний текст роботи складається з двох чи більше розділів, у яких розглядають та досліджують предмет, об'єкт та

досягається мета роботи. Основна частина наукової роботи складається з розділів (підрозділів, підпунктів тощо, якщо є необхідність у такому розділенні). Кожен пункт і підпункт повинен містити закінчену інформацію та завершуватися висновками. У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень. Стисло, критично висвітлюючи роботу попередників, автор повинен назвати ті питання, що залишились не вирішеними, і визначити своє місце в розв'язанні проблеми. Огляд спеціальної літератури (з особливим наголосом на літературі останніх років і літературі іноземними мовами) і вибір напрямів досліджень (загальний обсяг огляду не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини курсової (магістерської) роботи);

- виклад загальної методики й основних методів досліджень, це власне і є дослідження та виявлення ознак предмета роботи;

- експериментальну частину й методику досліджень (аналіз і результати власних досліджень автора з обов'язковим висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми);

- відомості про проведені теоретичні й (або) експериментальні дослідження;

- аналіз і узагальнення результатів власних досліджень автора.

У разі наявності кількох розділів, перший зазвичай присвячено теоретико-методологічним аспектам досліджуваної теми, другий та третій – методичним підходам та діагностичним засобам (власне аналізу та виявлення особливостей певного явища).

Усі ці розділи повинні бути логічно пов'язані між собою. Теоретичні положення й методичні підходи є основою для аналізу первинних матеріалів або статистичної інформації. Висновки й рекомендації базуються на результатах аналізу. Рекомендації можуть торкатись також теоретико-методологічних засад, понятійного апарату й інструментарію дослідження. Залежно від особливостей аналізованої проблеми тут застосовують різні методи наукового дослідження.

Текст наукової роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. Наукова робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного та завершеного самостійного дослідження.

У кінці кожного розділу подано стислий висновок.

У **висновках до розділів** підведено підсумки проведеної роботи. Необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх подальшого використання.

Висновки до розділів повинні мати наукову новизну чи особисту думку автора до вже відомого матеріалу як результату проведеного дослідження; можуть містити пронумероване викладення результатів дослідження, одержаних у відповідному розділі.

Загальні висновки розміщують безпосередньо після викладу основного тексту роботи та починаються з нової сторінки. Загальні висновки повинні містити синтез „наскрізних” висновків за розділами, оцінку повноти вирішення поставлених завдань, стисле викладення теоретичних і практичних результатів, отриманих автором наукової роботи особисто в ході дослідження, а також обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень в обраній галузі (Покликання на інших авторів, їхнє цитування, а також наведення загальновідомих істин у висновках не допускається). Обсяг заключної частини – 2 – 5 сторінок.

Список використаних джерел. У списку використаних джерел уміщено наукові публікації різного рівня, архівні джерела, які використано автором для обґрунтування позицій своєї роботи. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (приклад оформлення бібліографічних джерел подано в додатку В).

До **додатків** доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи. Додатки містять таблиці, рисунки, графіки, анкети, тести, програми спостережень, питання до інтерв'ю, методичні розробки,

матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладання або форму подання не можуть бути внесені до основної частини (оригінали фотографій, формули, розрахунки, опис комп'ютерних програм, розроблених у процесі виконання роботи та ін.) тощо. Отже, у додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти роботи, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про дослідження;

- не може бути розміщений в основній частині наукової роботи через великий обсяг або способи його відтворення.

Додатки розміщують у порядку появи покликань у тексті. Кожен додаток повинен починатися з нового аркуша й мати заголовок, виконаний великими літерами. У правому верхньому кутку над заголовком пишеться відповідно: Додаток А, Додаток Б тощо. Нумерація додатків виконується за алфавітом, не використовуються такі літери українського алфавіту: Ї, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

РОЗДІЛ 3 ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

3.1. Вимоги до оформлення

Наукову роботу виконують державною або іноземною мовою.

Наукова робота повинна бути виконана друкованим способом за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм).

Обсяг основного тексту **курсвої роботи** – 30 – 35 сторінок (кількість джерел не менше 25, серед яких не менше 20% – іноземною мовою), для **магістерської роботи** – 70 – 90 сторінок (вступ до 6 сторінок, висновки – до 5; кількість джерел – не менше 70 (серед яких не менше 30% – іноземною мовою)) без урахування списку використаних джерел і додатків.

Текст наукової роботи необхідно друкувати з міжрядковим інтервалом 1,5 (до тридцяти рядків на сторінці), поля: вгорі, внизу – 20 мм, з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм; абзац – 1,25 мм; шрифт – Times New Roman, кегль – 14. Друк повинен бути чітким, чорного кольору, середньої жирності.

Заголовки структурних частин магістерської роботи друкують великими літерами симетрично до тексту, наприклад: ЗМІСТ; ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ; ВСТУП; ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ. Заголовки підрозділів (параграфів) друкують з абзацу звичайним шрифтом, не підкреслюються. Крапка в кінці заголовків не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапками.

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів тексту слід починати з абзацного відступу й друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслювати, без крапки в кінці. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається.

Відстань між заголовками і подальшим чи попереднім текстом (за винятком заголовка пункту) має бути два інтервали.

Кожну структурну частину магістерської роботи слід починати з нової сторінки.

Першою сторінкою магістерської роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять (але його включають до загальної нумерації сторінок), на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці та знака №, арабськими цифрами. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Нумери сторінок на них не проставляють.

3.2. Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів

Номер розділу ставиться після слова „РОЗДІЛ” (крапка не ставиться). Заголовок розділу друкується з нового рядка:

РОЗДІЛ 1

НАЗВА РОЗДІЛУ

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти наукової роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладу тексту і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т. п.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1., 1.2. і т.д.. Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу.

Номер пункту складається з номера розділу й порядкового номера пункту або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою, наприклад 1.1.1., 1.1.2. тощо.

Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1.1.1, 1.1.1.2, 1.1.1.3 і т.д.

Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту або пункт складається з одного підпункту, його не нумерують

3.3. Ілюстрації

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) слід розмішувати в науковій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути покликання в науковій роботі.

Креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, розміщені в науковій роботі, мають відповідати вимогам стандартів „Єдиної системи конструкторської документації”.

Фотознімки розміром менше за формат А4 мають бути наклеєні на аркуш білого паперу формату А4.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. У разі необхідності під ілюстрацію розміщують пояснювальні дані.

Ілюстрація позначається словом „Рисунок”, що разом із назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад:

„Рис. 2.1. Дифрактограма

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: Рис. 2.1 – це перший рисунок другого розділу.

Якщо вміщено тільки одну ілюстрацію, її нумерують згідно з вимогами.

Якщо ілюстрація не вміщується на одній сторінці, можна переносити її на наступні сторінки, подаючи назву ілюстрації на першій.

Ілюстрації за необхідності можуть бути подані в змісті із зазначенням їхніх номерів, назв і номерів сторінок, на яких вони вміщені.

Якщо в тексті роботи використовуються ілюстрації (рисунок, графіка, схеми) й таблиці, то вони подаються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше. Якщо ілюстрація чи таблиця мають формат більший за А4, то її можна розмістити в додатках.

Обов'язково необхідно вказати назву ілюстрації й пояснювальний підпис, що розміщується безпосередньо під нею.

3.4. Таблиці

Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщується напис „Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу й порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка.

Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, то над таблицею пишеться „*Продовження табл.*” і вказується її номер. Назви граф у таблиці пишуться з великої літери, підзаголовки – з маленької, якщо вони складають одне речення із заголовком. Якщо вони самостійні, то пишуться з великої літери. Висота рядків повинна бути не менше 8 мм.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці.

На всі таблиці має бути покликання в тексті наукової роботи.

Вимоги до різних робіт

	Курсова робота	Магістерська робота
Кількість сторінок основного тексту	30 – 35	70 – 90
Кількість джерел	> 25	> 70
Кількість джерел іноземними мовами	20%	30%

3.5. Переліки

Переліки, у разі потреби, можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів. Перед переліками ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки або цифру з дужкою, або, не нумеруючи – тире (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Приклад:

- а) утворення слів шляхом префіксів;
- б) суфіксальні словотворення.

У наукових роботах дозволяється використання перерахувань (переліків), що складаються і із закінчених, і з незакінчених фраз.

Незакінчені фрази пишуться з малих букв і позначаються арабськими цифрами або малими буквами з напівкруглою дужкою, що закривається. Існує два варіанти оформлення таких фраз:

1) переліки складаються з окремих слів, які пишуться в підбір з рештою тексту та відділяються один від одного комою, наприклад: ігри поділяються на: а) ділові, б) імітаційні в) ситуативні та ... ;

2) переліки складаються з розгорнутих фраз зі своїми розділовими знаками. Тут частини перерахування найчастіше

пишуться з нового рядка та відділяються один від одного крапкою з комою, наприклад:

Розглянуті культурно-мовні символи в англійській ідіоматиці поділяються на:

1) соматичні символи (людина починає кодування культурного простору з самої себе, тому соматизми – це назви частин тіла людини, які виконують функцію символів);

2) антропоцентричні символи (людський чинник є головним чинником, що визначає розвиток і функціонування мовних одиниць, зокрема мовної ідіоматики);

3) символи природи, світобудови (властивості предметів і явищ природи лежать в основі англійських ідіом і слугують для образного опису тих чи тих фактів дійсності).

У тому випадку, коли частини переліку складаються із закінчених фраз, вони пишуться з абзацними відступами, починаються з великих букв і відділяються один від одного крапкою, наприклад:

У роботі наведено теоретичне узагальнення та практичне розв'язання наукової проблеми формування комунікативних якостей засобами навчально-ігрової діяльності, що виявлено в обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, які забезпечують ефективність цього процесу.

1. Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив дійти висновку про зростання наукового інтересу до проблем формування комунікативних якостей та актуальність зазначеної проблеми в контексті використання засобів навчально-ігрової діяльності.

2. На підставі аналізу філософської, психолого-педагогічної й методичної літератури визначено сутність, особливості та класифікацію комунікативних якостей.

3. Аналіз науково-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми дав підстави для визначення *навчально-ігрової діяльності* як спеціально організованого виду пізнавальної діяльності, що опосередкований спільним характером виконання й містить ігровий, навчальний та професійний компоненти.

3.6. Формули

Формули в науковій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу й порядкового номера формули в розділі, між якими ставиться крапка. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках.

3.7. Покликання

Для підтвердження власних аргументів покликанням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело. Покликання в тексті наукової роботи на джерела слід зазначати у квадратних дужках порядковим номером цього джерела за бібліографічним списком і відповідною сторінкою, наприклад: [5, с. 5].

Для підтвердження власних аргументів покликанням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після загальних висновків. Список джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ авторів (якщо авторів кілька, то прізвищ перших), а також заголовків праць. У списку літератури містяться всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є покликання в роботі. Усі джерела подаються тією мовою, якою вони видані. Неприпустимим є переклад назв видань українською мовою. Література іноземними мовами наводиться в кінці списку

використаної літератури. Відомості про джерела, які включено до списку, подаються згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Покликання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком покликань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, „... у працях [1 – 7]...”. Якщо в тексті необхідно зробити покликання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити покликання у виносках, при цьому номер покликання має відповідати його бібліографічному опису за переліком покликань, наприклад:

Цитата в тексті: „...незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації”[6, с. 23].

Відповідний опис у переліку покликань:

6. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей : навч. посіб. /М. С. Дороніна. – К. : „КМ Academia”,1998. – 192 с.

Нумерація покликань повинна:

- починатися з одиниці і т. п. за порядком „... у роботах [3; 5]”, „... у працях [4 – 7]”, „... [7, табл. 34, с. 98]”, „... [5, с. 18]”;

- на формули: „... у формулі (5.2)”; „... у формулах (5.3, ... , 5.7)”;;

- на додатки: „... наведено в додатку А”, „... наведено в таблиці В.5” або (додаток Б), (рисунок Б.3), (додатки К, Л);

- на рисунки: „На рисунку 3.1 зображено...” або в дужках за текстом „У результаті дослідження одержимо залежність швидкості від часу (рис. 3.2)”, на частину рисунка „... показано на рисунку 3.4, б”;

- на таблиці: „... наведено в таблиці 3.1”; „... в таблицях 3.2 – 3.5” або в дужках по тексту (табл. 3.6).

Покликання на раніше наведені рисунки й таблиці наводять зі скороченим словом „дивись” у дужках за ходом чи в кінці речення (див. рис. 1.4), (див. табл. 3.2).

Цитування має використовуватися у всіх випадках, коли в роботі вживаються дані, взяті зі сторонніх джерел, а не отримані або створені безпосередньо автором.

При написанні наукової роботи й використанні в ній цитат потрібно обов'язково застосовувати загальні правила цитування, а саме:

1. Текст цитати починається й закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, які викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз „так званий”.

2. Цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту й без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту та позначається трьома крапками, які ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

3. Кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело.

4. При непряму цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) слід давати відповідні покликання на джерело.

5. Якщо виявляється ставлення автора статті до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

6. Якщо автор статті, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора статті, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено нами. – М.Х.), (розрядка наша. – М.Х.) [14].

Покликання на архівні джерела. Указується назва архіву, номер фонду, номер опису та номер справи, до яких звертається здобувач вищої освіти. Якщо робота йде тільки з

деякими аркушами у справі, то вказуються й номери цих аркушів. Назва архіву в покликаннях зазвичай подається у вигляді абрєвіатури, фонд позначається скороченням „Ф.”, опис „Оп.”, справа – „С.”, аркуш – „А.”. Якщо зроблено покликання на кілька аркушів, подається одна літера – „А.”. Окремі відомості покликання на архівні джерела відокремлюються крапками (коми ставляться лише для переліку кількох номерів справ, аркушів тощо), наприклад: ЦДІАУ. Ф.120. Оп.7. С.160. А.1 – 24,26.

РОЗДІЛ 4

МОВА І СТИЛЬ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Специфічним для наукових робіт є форма викладу, що характеризується певним ступенем абстрагування, активним застосуванням математичного апарату, засобів логічного мислення, комп'ютерних методик та математичної статистики. Для викладу матеріалу роботи характерні аргументованість суджень та точність наведених даних. Орієнтуючись на читачів з високою професійною підготовкою, автор включає у свій текст увесь знаковий апарат (таблиці, формули, символи, діаграми, схеми, графіки тощо), тобто все те, що становить мову науки.

Так, магістерська робота є насамперед кваліфікаційною роботою, її мові та стилю слід приділяти найсерйознішу увагу. Дійсно, саме мовностилістична культура наукової роботи найкраще дозволяє судити про загальну культуру її автора.

Мова та стиль роботи як частина писемної наукової мови склалися під впливом так званого академічного етикету, суть якого полягає в інтерпретації власної та залучених думок з метою обґрунтування наукової істини. Уже виробилися певні традиції у спілкуванні вчених між собою і в усній, і в письмовій мові. Проте не слід уважати, що існує перелік „Прописаних правил” наукової мови. Можна говорити лише про деякі особливості наукової мови, уже закріплені науковою традицією. Специфічною особливістю письмової наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Це знаходить своє вираження в усій системі мовних засобів. Науковий виклад складається головним чином з міркувань, метою яких є доказ істин, виявлених у результаті дослідження фактів дійсності.

Для наукового тексту характерні завершеність, цілісність і зв'язність. Для вираження тієї чи тієї мовленнєвої функції використовують різні мовні засоби текстового зв'язку. Часто в науковому тексті вони виконують роль кліше, якими зручно користуватися при конструюванні тієї чи тієї думки, наприклад:

1) послідовність викладу в часі можна передати такими словами: *по-перше, по-друге, по-третє; з одного боку, з іншого*

боку; насамперед, перш ніж, передусім, спочатку; потім, після того як, отже; також, тепер, водночас; нарешті, на закінчення, наостанок, наприкінці;

2) ступінь вірогідності повідомлення: *імовірно, безумовно, без сумніву, безперечно, напевне, певно, певна річ, звичайно, (як) відомо, мабуть;*

3) причина та наслідок, умова та наслідок: *оскільки, тому, відтак, таким чином, отже, унаслідок, у результаті; завдяки тому, що; у зв'язку з тим, що; через те, що; відповідно до цього; зважаючи на те, що, з огляду на те, що; з огляду на викладене вище; це залежить від того, що;*

4) зіставлення, протиставлення: *так само, як і; як..., так і; проте, але, навпаки, тим часом як, але, у той час як, аж ніяк однак, утім;*

5) доповнення, уточнення: *водночас, зокрема, крім того, щоправда, наприклад, як-от, цебто, разом з тим, точніше, зауважмо, до того ж;*

6) узагальнення, висновок: *отже, таким чином, відтак, узагальнюючи сказане; з розглянутого можна зробити такі висновки; зважаючи на викладене вище, звідси висновок; підсумовуючи, значить, як висновок; на закінчення зазначимо, усе сказане дає змогу зробити висновок;*

7) ілюстрація до сказаного: *наприклад, так, проілюструємо це на; наведемо (подамо) кілька прикладів, опишемо кілька випадків, коли;*

8) перехід до нової думки: *перш ніж перейти до; звернімося до; розглянемо; зупинимося на; розглянувши..., перейдемо до; необхідно зупинитися на; необхідно розглянути.*

Засобом зв'язку можуть бути займенники, прикметники та дієприкметники: *цей, той, такий, названий, указаний, зазначений* та ін.

Не завжди такі й подібні їм слова та словосполучення прикрашають виклад, але вони є своєрідними дороговказами, які попереджають про повороти думки автора, інформують про особливості його розумової діяльності. Читач відразу розуміє, що слова „дійсно” або „справді” вказують, що наступний за ними текст призначений служити доказом, слова „з одного

боку”, „навпаки” і „втім” готують читача до сприйняття протиставлення, „бо” – пояснення. Саме ці слова завжди використовуються для опису математичних виразів, для показу логічних зв’язків, які іншим способом показати практично неможливо.

У деяких випадках словосполучення розглянутого вище типу не тільки допомагають позначити переходи авторської думки, а й сприяють покращенню рубрикації тексту, наприклад, слова „*приступимо до розгляду*” можуть замінити заголовок рубрики. Вони, відіграючи роль невиділених рубрик, роз’яснюють внутрішню послідовність викладу, а тому в науковому тексті дуже корисні.

Науковий текст характеризується тим, що до нього включають тільки точні, отримані в результаті тривалих спостережень і наукових експериментів відомості та факти. Це зумовлює і точність їхнього словесного вираження, а отже, використання спеціальної термінології. Завдяки спеціальним термінам досягається можливість у стислій формі подавати розгорнуті визначення та характеристики наукових фактів, понять, процесів, явищ. Установлено, що кількість термінів, уживаних у сучасній науці, значно перевищує загальну кількість слів, що вживаються в літературно-художніх творах і розмовній мові.

Науковий термін – не просто слово, а вираз сутності цього явища. Отже, потрібно з великою увагою вибирати наукові терміни та визначення. Не можна довільно змішувати в одному тексті різну термінологію, пам’ятаючи, що кожна наука має свою, притаманну тільки їй, термінологічну систему.

Не можна також уживати замість прийнятих у цій науці термінів професіоналізми (не позначення наукових понять, а умовні, диференційовані найменування явищ, які використовуються у вузькому середовищі фахівців і зрозумілі тільки їм). Це свого роду їхній жаргон. В основі такого жаргону лежить побутове уявлення про наукове поняття.

Розглянемо граматичні особливості наукової мови, які теж істотно впливають на мовностилістичне оформлення тексту наукового дослідження. З погляду морфології зазначимо в ній

наявність великої кількості іменників з абстрактним значенням (дослідження, розгляд, вивчення і т.п.).

У науковій прозі широко представлені відносні прикметники, оскільки саме такі прикметники здатні з особливою точністю виражати достатні й необхідні ознаки понять. Як відомо, від відносних прикметників не можна утворити форми ступенів порівняння. Тому в науковому тексті за необхідності використання якісних прикметників перевага надається аналітичним формам порівняння. Для утворення такої форми найчастіше використовують слова „найбільш”, „найменш”. Не вживається порівняльний ступінь прикметника з префіксами „най”, наприклад, „найвище”, „найшвидше”.

Особливістю мови наукової прози є факт відсутності експресії. Звідси домінуюча форма оцінки – констатація ознак, притаманних визначеному слову. Тому більшість прикметників є частиною термінологічних виразів. Окремі прикметники вживаються в ролі займенників.

Основне місце в науковій прозі займають форми недоконаного виду дієслова та форми теперішнього часу, тому що вони не виражають ставлення описуваної дії до моменту висловлювання. Широко використовують безособові форми на -но, -то, активні дієслова, що зумовлено необхідністю підкреслити об'єкт дії, предмет дослідження (наприклад: „У цій статті розглянуто ...”, „Окреслено додаткові пункти ...”).

Дуже поширені вказівні займенники „цей”, „той”, „такий”. Вони не тільки конкретизують предмет, але й виражають логічні зв'язки між частинами виразу (наприклад: „Ці дані є достатньою підставою для висновку ...”). Займенники „щось”, „дещо”, „що-небудь” через невизначеність їхнього значення в тексті дослідних робіт не використовують.

Зупинимося тепер на синтаксисі наукової мови. Оскільки така мова характеризується суворою логічною послідовністю, тут окремі речення та частини складного синтаксичного цілого, усі компоненти (прості й складні) зазвичай дуже тісно пов'язані один з одним, кожен наступний впливає з попереднього або є наступною ланкою в оповіді чи міркуванні. Тому для тексту наукової роботи, що вимагає складної аргументації та виявлення

причинно-наслідкових відношень, характерні складні речень різних видів з чіткими синтаксичними зв'язками. Переважають складні прийменникові конструкції. Звідси багатство складених підрядних прийменників „*завдяки тому що*”, „*між тим як*”, „*тому що*”, „*замість того щоб*”, „*з огляду на те що*”, „*тому що*”, „*внаслідок того що*”, „*після того як*” та ін. Особливо вживані похідні прийменники „*протягом*”, „*відповідно до ...*”, „*у результаті*”, „*на відміну від ...*”, „*у зв'язку з ...*” тощо.

У науковому тексті частіше трапляються складнопідрядні, а не складносурядні речення. Це пояснюється тим, що підрядні конструкції виражають причинові, часові, умовні тощо відношення, а також тим, що окремі частини у складнопідрядному реченні тісніше пов'язані між собою, ніж у складносурядному. Частини ж складносурядного речення ніби нанизуються одна на одну, створюючи своєрідний ланцюжок, окремі ланки якого зберігають незалежність і легко піддаються перегрупуванню.

Безособові, неозначено-особові речення в тексті наукових робіт використовують при описі фактів, явищ і процесів. Номінативні речення застосовують у назвах розділів, підрозділів, у підписах рисунків, діаграм, ілюстрацій.

У письмової наукової мови є і стилістичні особливості.

Об'єктивність викладу – основна стильова риса такої мови, яка впливає зі специфіки наукового пізнання, що прагне встановити наукову істину. Цим пояснюється використання в тексті наукових праць вставних слів і словосполучень, що вказують на ступінь достовірності повідомлення.

Завдяки таким словам той чи той факт можна подати як цілком достовірний (звичайно, зрозуміло, дійсно), як передбачуваний (*мабуть, треба вважати*), як можливий (*можливо, ймовірно*).

Обов'язковою умовою об'єктивності викладу матеріалу є також указівка на те, яким є джерело повідомлення, ким висловлена та або та думка, кому конкретно належить те чи те висловлювання. У тексті цю умову можна реалізувати, використовуючи спеціальні вставні слова та словосполучення

(за повідомленням, за відомостями, на думку, за даними, на нашу думку тощо).

Суто діловий і конкретний характер описів досліджуваних явищ, фактів та процесів майже повністю виключає індивідуальні особливості викладу, емоційність і образність. У наш час у науковій мові вже досить чітко сформувалися певні стандарти викладу матеріалу. Так, опис експериментів робиться зазвичай за допомогою безособових дієслівних форм на -но, -то, наприклад: *„На основі аналізу наукової літератури проаналізовано”, „Виділено 15 структур ...”*.

Використання подібних синтаксичних конструкцій дозволяє сконцентрувати увагу читача тільки на самій дії. Суб'єкт дії при цьому залишається невизначеним, оскільки вказівка на нього в таких наукових текстах є необов'язковою.

Стиль письмової наукової мови – це безособовий монолог. Тому виклад зазвичай ведеться від третьої особи, оскільки увагу зосереджено на змісті та логічній послідовності повідомлення, а не на суб'єкті. Порівняно нечасто вживають форму першої й абсолютно не використовують форму другої особи однини займенників. Авторське „я” ніби відступає на другий план.

Сьогодні стало неписаним правилом, коли автор наукового твору постає в множині й замість „я” вживає „ми”, уважаючи, що вираз авторства як формального колективу додає більший об'єктивізм викладу.

Ставши фактом наукової мови, займенник „ми” зумовив низку нових значень і похідних від нього зворотів, зокрема з присвійним займенником типу *„на нашу думку”*. Проте зловживання в тексті займенником „ми” справляє малоприємне враження. Тому автори намагаються вдаватися до конструкцій, які виключають ці займенники. Такими конструкціями є неозначено-особові речення, наприклад: *„Спочатку проводять відбір прикладів для аналізу, а потім установлюють їхню відповідність щодо досліджуваного критерію ...”*. Уживають також форму викладу від третьої особи, наприклад: *„Автор уважає ...”, „Розроблений комплексний підхід до дослідження ...”*. При такому формулюванні усувається необхідність у фіксації суб'єкта дії й тим самим позбавляє від необхідності

вводити до тексту магістерської (курсової) роботи особові займенники.

Ознаками культури наукової мови є точність, ясність і стислість.

Смислова точність – одна з головних умов, що забезпечує наукову та практичну цінність викладеної в тексті інформації. Дійсно, неправильно вибране слово може істотно зіпсувати зміст написаного, дати можливість двоякого тлумачення тієї чи тієї фрази, надати всьому тексту небажаної тональності.

Між тим автори не завжди домагаються точності слововживання, недбало вибираючи слова, які часто спотворюють висловлену думку. Звідси різного роду лексичні помилки, що позбавляють наукову мову точності та ясності.

Особливо заважає точності висловлювань зловживання іншомовними словами. Часто це супроводжується елементарним незнанням значення слова.

Дуже часто точність порушується в результаті синонімії термінів. Термінів-синонімів у одному висловлюванні не повинно бути. Погано, коли здобувач вищої освіти пише то „важливі якості”, то „професійно важливі якості”, або то „професійно значні якості”, то „значні якості”, або коли в одному випадку використовує „фільм”, а в іншому „кіно”.

Точність наукової мови зумовлена не тільки цілеспрямованим вибором слів і виразів, не менш важливий вибір граматичних конструкцій, який передбачає точне дотримання норм зв'язку у фразі. Можливість по-різному пояснювати слова у словосполученнях породжує двозначність. Так, двозначна конструкція: „У творі таке ставлення піддається знуцанню, чорному гумору, що не тільки викликає комічний ефект, але й підтверджує значущість своїх слів”.

Інша необхідна якість наукової мови – її ясність. Ясність – це вміння писати доступно та зрозуміло.

Практика показує, що особливо багато невизначеності виникає там, де автори замість точних кількісних значень уживають слова та словосполучення з невизначеним або занадто узагальненим значенням. Справді, чи можуть задовольнити читача наукової роботи, який бажає бачити в кожному рядку її

тексту конкретні та точні дані, такі фрази: „На основі аналізу наукової літератури було з’ясовано, що комунікативні навички формуються за рахунок використання ігрових та інших кооперативних видів навчальної діяльності”, „Для реалізації поставлених завдань необхідно забезпечити необхідні психолого-педагогічні умови”.

Нерідко доступність і зрозумілість називають простотою. Простота викладу сприяє тому, що текст наукової роботи читається легко, тобто думки її автора сприймаються без ускладнень. Однак не можна ототожнювати простоту і примітивність. Не можна також плутати простоту із загальнодоступністю наукової мови. Популяризація тут виправдана лише в тих випадках, коли наукова робота призначена для масового читача. Головне при мовностилістичному оформленні тексту наукових робіт – щоб їхній зміст за формою свого викладу був доступним для того кола вчених, на яких такі роботи розраховано.

Стислість – третя необхідна й обов’язкова якість наукової мови, найбільше визначає її культуру. Реалізація цієї якості означає вміння уникнути непотрібних повторів, зайвої деталізації та словесного сміття. Кожне слово та вираз слугує меті – точніше та коротше донести суть „справи”. Тому слова та словосполучення, що не мають ніякого смислового навантаження, повинні бути повністю виключені з тексту магістерської роботи.

Багатослівність, або мовна надмірність, найчастіше проявляється в уживанні зайвих слів. Щоб уникнути багатослів’я, необхідно, перш за все, боротися з тим, коли до тексту вводяться слова, непотрібні за смыслом. Такі слова свідчать не тільки про мовну недбалість її автора, але й часто вказують на відсутність чіткої уяви про предмет або на те, що він просто не розуміє точного значення запозиченого з чужої мови слова. Так з’являються поєднання типу: учні старших класів (10 – 11 класи), діти дошкільного віку (1 – 6 років) тощо.

Інший різновид багатослівності – тавтологія, тобто повторення того самого іншими словами. Багато наукових розвідок буквально переповнені повтореннями однакових або

близьких за значенням слів, наприклад: „у серпні місяці”, „схематичний план”, „п'ятеро людей учителів”, „сім штук зошитів” тощо.

Домогтися стислості викладу можна, застосовуючи лексичні, морфологічні та синтаксичні способи підвищення інформаційної ємності тексту. Розглянемо деякі з них.

Стислість досягається завдяки використанню різного роду скорочень слів і словосполучень, заміні часто повторюваних термінів абрєвіатурами. При першому згадуванні повторюваного терміна замінюємо його абрєвіатурою, наводячи її в круглих дужках, наприклад: „Під фразеологічними одиницями (ФО) розуміємо ... Використання ФО у ...”.

Існують три способи скорочення ключових слів:

1) залишають тільки початкову літеру слова (наприклад, „Ч.” замість „частина”, і тому подібне – і т. п., століття – ст., рік – р., нижня мертва точка – н.м.т.);

2) залишають частину слова, відкидаючи закінчення, суфікс або кілька складів („пит.” замість питома, механічний – „мех.”; дивись – „див.”, порівняй – „пор.”);

3) пропускають кілька букв у середині слова, сполучаючи їх дефісом („тем-ра” замість температура, університет – „ун-т”).

Роблячи скорочення, потрібно мати на увазі, що скорочення повинно закінчуватися на приголосний, окрім „й”. У науковому тексті трапляються такі види скорочень:

1) буквені абрєвіатури (КрНУ, ЗВО);

2) складноскорочені слова (профспілка, госпдоговірний).

У текстах робіт допускається також використання загальноприйнятих скорочень, наприклад: т. – том, н. ст. – новий стиль, м. – місто, обл. – область, гр. – громадянин, с. – сторінка, акад. – академік, доц. – доцент, проф. – професор.

Слова „та інші”, „і таке інше” всередині речення не скорочуються. Не рекомендується скорочувати слова „так званий”, „наприклад”, „формула”, „рівняння”, „діаметр”.

У складних словах, що містять числівник і прикметник, прийнято першу частину слова позначати цифрою, а другу приєднувати через дефіс (6-й клас, 4-й вид).

У тексті наукової роботи використовують тільки ті синтаксичні конструкції, які дають найбільшу економію засобів вираження. Складні речення в тексті роботи знаходять обмежене застосування, але в деяких випадках без них не обійтися. За необхідності слід ураховувати, що безсполучникові речення більш стислі, ніж речення з прийменниками, і тому більш прийнятні.

Підвищення інформаційної місткості тексту наукової роботи не вичерпується зазначеними лексичними, морфологічними та синтаксичними способами. Вони є лише найбільш поширеними прийомами, що дозволяють добитися максимальної стислості мовного матеріалу.

Для мовностилістичного оформлення наукової роботи дуже важливо вміти організувати накопичену інформацію у зв'язний текст, для чого треба добре розбиратися в його мовних функціях і лексичних засобах їх реалізації. Для полегшення роботи в додатку Е у формі таблиці наведено мовні кліше, що виконують різні мовні функції, які в наукових творах використовують як засоби зв'язку між реченнями.

РОЗДІЛ 5

ПРОЦЕДУРА ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

5.1. Процедура переднього захисту роботи

Здобувач вищої освіти здійснює підготовку й написання магістерської роботи під керівництвом наукового керівника й зобов'язаний подавати йому роботу для перевірки частинами в установлені терміни відповідно до індивідуального плану написання роботи. Недотримання здобувачем вищої освіти узгодженого календарного графіка написання магістерської роботи (несвоєчасне завершення розділів та роботи загалом) розглядається як невиконання ним навчального плану, що може бути підставою для відрахування його з університету як такого, що не виконав навчальний план. Науковий керівник магістерської роботи перевіряє виконану частину роботи й надає відповідні рекомендації.

Обов'язковим є публічний розгляд поточних результатів магістерської роботи на засіданнях кафедри в січні, березні й травні останнього навчального року. За результатами здобувач отримує залік, який вноситься в залікову книжку.

Після усунення всіх зауважень керівника здобувач завершує оформлення роботи й подає її науковому керівникові для підсумкової перевірки на предмет відповідності встановленим вимогам. За умови належного виконання роботи науковий керівник допускає її до попереднього захисту.

Наступним етапом є попередній захист магістерської роботи в спеціально створеній комісії профільної кафедри. Попередній захист проводиться не пізніше ніж за 4 тижні до захисту магістерської роботи. Термін захисту магістерської роботи доводиться до відома здобувачів вищої освіти не пізніше ніж за два місяці.

Здобувач вищої освіти подає на попередній захист роботу в завершеному, але не зшитому вигляді. У разі виявлення несуттєвих недоліків йому може бути надано певний термін для

їх усунення. У разі невідповідності роботи встановленим вимогам, наявності суттєвих недоліків комісія складає й подає на кафедру висновок про недопущення її до захисту.

Попередній захист магістерських робіт відбувається на засіданні кафедри, рішенням якої здобувачі вищої освіти допускаються або не допускаються до захисту магістерських робіт перед Державною екзаменаційною комісією.

Для проведення попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на відповідну кафедру магістерську роботу в друкованому вигляді, не переплетену в жорстку палітурку (здобувачі вищої освіти також подають наукову статтю та/або тези доповіді на науковій конференції) та повинен бути готовим стисло доповісти основний зміст роботи. Кафедра може вимагати від здобувача вищої освіти доопрацювання магістерської роботи та визначити відповідні завдання. Рішення про допуск магістерської роботи до захисту в ДЕК після доопрацювання приймають спільно науковий керівник та завідувач кафедри.

Зброшурований у твердій палітурці рукопис завершеної магістерської роботи за наявності позитивних відгуку наукового керівника та зовнішньої рецензії здобувач вищої освіти подає завідувачу кафедри. Завідувач кафедри, ознайомившись з магістерською роботою, змістом відгуку наукового керівника та рецензії, приймає рішення про допуск роботи до захисту. Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису завідувача кафедри у висновку кафедри про магістерську роботу на титульній сторінці роботи. Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити магістерську роботу до захисту через її незадовільну якість, це питання має бути заслухано на засіданні кафедри за участю наукового керівника. Обговорення оформляється протоколом і подається на затвердження декану факультету іноземних мов. Отже, остаточно оформлена магістерська робота з відгуком наукового керівника та рецензією подається на кафедру за три тижні до початку державних іспитів.

Здобувач повинен бути ознайомлений зі змістом відгуку та рецензії. Рішення про рекомендацію дипломних робіт до захисту приймається кафедрою не пізніше, ніж за три тижні до

початку державних іспитів при наявності рецензії та відгуку наукового керівника. Виконані роботи з написом на титульному аркуші висновку завідувача кафедри про допуск здобувача вищої освіти до захисту подаються кафедрою декану факультету за два тижні до початку державних іспитів. Після зазначеного терміну дипломні роботи не приймаються, здобувачі вищої освіти до їх захисту не допускаються.

Після попереднього захисту в разі повної відповідності її встановленим вимогам магістерська робота зшивається у тверду обкладинку. Електронний варіант магістерської роботи (для тексту – у форматі doc або rtf) здобувач подає до бібліотеки університету (про що ставиться відповідна відмітка на титульній сторінці магістерської роботи). У разі відсутності відмітки бібліотеки магістерська робота не допускається до захисту.

На титульній сторінці магістерської роботи ставиться підпис здобувача вищої освіти, наукового керівника й завідувача профільної кафедри. У кінці роботи підшиваються два пусті файли для розміщення відгуку наукового керівника й рецензії.

Виконану магістерську роботу подають науковому керівникові не пізніше ніж за 2 тижні до захисту, який у триденний термін складає відгук про неї.

На завершену магістерську роботу науковий керівник дає відгук, у якому оцінює якість виконання дослідження та робить висновок про можливість допуску магістерської роботи до захисту в ДЕК.

У датованому та підписаному відгуку наукового керівника відображено:

- актуальність дослідження;
- досягнення поставлених мети і завдань дослідження;
- рівень теоретичних знань, виявлений автором при вирішенні конкретних практичних завдань;
- достовірність отриманих результатів;
- аналіз позитивних сторін роботи, а також її недоліків та помилок (орієнтовну схему відгуку керівника магістерської роботи подано в додатку Д).

Крім того, у відгуку наукового керівника обов'язково відзначено рівень підготовки здобувача до проведення

самостійного наукового пошуку, уміння працювати з науковою літературою та розв'язувати наукові й практичні проблеми, характеризується ступінь оволодіння здобувачем вищої освіти сучасними методами дослідження та вміння логічно, обґрунтовано викладати матеріал і робити висновки.

Науковий керівник визначає відповідність набутих випускником знань, умінь та навичок (компетенцій) вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця і можливість присвоєння йому кваліфікації фахівця певного освітньо-кваліфікаційного рівня за напрямом (спеціальністю) та оцінює магістерську роботу записом „Допускається до захисту”, а в разі негативної оцінки – „До захисту не допускається”.

У випадках негативного висновку щодо допуску роботи до захисту це питання виноситься на розгляд кафедри за участю наукового керівника. Протокол засідання кафедри надходить до декана факультету й затверджується.

Після завершення і схвалення науковим керівником магістерська робота направляється на зовнішнє рецензування. До рецензування залучаються провідні фахівці закладів вищої освіти (кандидат або доктор наук). Коло наукових та фахових інтересів рецензентів має відповідати тематиці магістерської роботи.

Рецензія може бути написана у вільній формі, але в ній потрібно розглянути та оцінити:

- правильність постановки проблеми, її обґрунтованість, актуальність і значення для практики;
- уміння визначити основні питання й викласти матеріал у логічній послідовності;
- позитивні сторони та недоліки при висвітленні теми (глибина розкриття, повнота вивчення літературних джерел, уміння застосовувати теорію до аналізу практики, навички оволодіння методикою дослідження проблем тощо);

- новизну та практичне значення висновків і пропозицій;
- самостійність, творчий підхід здобувача до осмислення теоретичного і практичного матеріалу;
- мову та стиль дослідження (орієнтовну схему рецензії на магістерську роботу представлено в додатку Г).

Рецензія повинна містити висновок рецензента про відповідність якості виконаної магістерської роботи вимогам до таких робіт, про можливість допущення її до захисту й, за бажанням, може бути висловлено зауваження та думку про оцінку роботи за чотирибальною системою: „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно” і в системі ECTS. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту. Рецензент має підписатись із зазначенням свого прізвища, імені та по батькові, місця роботи і посади, яку займає, і завірити підпис.

Внесення змін у магістерську роботу після складання відгуку наукового керівника та рецензії не допускається.

Магістерська робота в електронному вигляді передається в бібліотеку не пізніше ніж за 14 днів до дати захисту.

Магістерська робота разом з відгуком керівника та рецензією передається на кафедру за 10 днів до початку державної атестації.

Магістерська робота до захисту не допускається, якщо вона:

- не пройшла попередній захист на профільній кафедрі, про що свідчить протокол засідання кафедри;
- представлена науковому керівникові на перевірку з порушенням термінів, установлених індивідуальним планом здобувача вищої освіти щодо виконання магістерської роботи;
- виконана на тему, що вчасно не була затверджена наказом по університету або не вчасно скоригована;
- відсутній відгук наукового керівника або рецензія;

- відсутня відповідна відмітка про передачу електронного варіанта магістерської роботи до бібліотеки університету на титульному аркуші роботи.

5.2. Процедура захисту

Для захисту магістерських робіт наказом ректора створюється державна екзаменаційна комісія (ДЕК) з числа найбільш досвідчених працівників професорсько-викладацького складу. Комісія проводить свої засідання відкрито та згідно з графіком її роботи, що затверджується ректором університету.

Державній екзаменаційній комісії не пізніше одного дня до захисту магістерських робіт подаються:

- наказ про допуск до захисту магістерських робіт зі спеціальності;
 - наказ (витяг з наказу) про затвердження персонального складу комісії зі спеціальності;
 - протокол попереднього захисту магістерських робіт на відповідній кафедрі;
 - зведена відомість про виконання навчального плану;
 - списки здобувачів вищої освіти, допущених до захисту магістерських робіт;
- кафедрою:
- повний текст магістерської роботи на паперовому (зшитий у тверду обкладинку) та електронному носіях;
 - ілюстративний матеріал до магістерської роботи (якщо його передбачено специфікою напряму підготовки);
 - матеріали, що характеризують наукову (творчу) і практичну цінність виконаної роботи: друківані статті, методичні розробки тощо (якщо вони є);
 - відгук наукового керівника;
 - рецензія (завірена, якщо вона зовнішня).

Робота подається на випускову кафедру, реєструється старшим лаборантом і підписується завідувачем кафедри з поміткою „До захисту допущено”.

Робота подається в одному примірнику у твердому переплетенні (пружинне переплетення забороняється!). Електронна версія /магістерської має бути ідентичною паперовій.

Не пізніше ніж за місяць до захисту роботи вона подається науковому керівникові з метою підготовки ним відгуку на дослідження, а також направляється на рецензування. Рецензія може бути надана професорсько-викладацьким складом або науковцями певного фаху, які працюють у галузі проблематики, що розробляє здобувач вищої освіти. Рецензія подається в письмовій формі.

На виконану магістерську роботу науковий керівник і рецензенти складають відгук за такою схемою:

- актуальність дослідження;
- ефективність використаної методології наукового пошуку;
- рівень використання набутих у процесі навчання в магістратурі теоретичних знань;
- перспективність запропонованих рекомендацій і висновків;
- недоліки роботи.

Попереднє обговорення магістерської роботи здійснюється на засіданні профільної кафедри або спільних засідань кафедр з урахуванням висновків наукового керівника та рецензентів і має на меті проведення здобувачем вищої освіти аналізу пропозицій і зауважень, доопрацювання роботи для її захисту на ДЕК та одержання здобувачем вищої освіти кафедрального допуску до захисту, оформленого протокольно.

Захист магістерської роботи здійснюється публічно. За своїм характером він є науковою дискусією, що відбувається у вимогливій, принциповій і водночас доброзичливій атмосфері з дотриманням вимог наукової етики. До захисту магістерських робіт допускаються здобувачі, які виконали навчальний план (не мають академічних заборгованостей) і програму підготовки на відповідному освітньо-кваліфікаційному рівні, мають завершену, оформлену відповідно до вимог магістерську роботу, отримали відгук наукового керівника, зовнішню рецензію та візу завідувача кафедри про допуск до захисту.

На засідання ДЕК до початку захисту магістерської роботи подаються такі документи:

- магістерська робота у двох екземплярах;
- письмовий відгук керівника магістерської роботи;
- зовнішня рецензія на магістерську роботу;
- інші матеріали, які характеризують наукову й практичну цінність виконаної магістерської роботи (видані статті чи інші наукові праці здобувача з теми магістерської роботи й т.ін.).

Магістерська робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, була виконана з недотриманням графіка, а також не має відгуку наукового керівника та зовнішньої рецензії, до захисту не допускається.

На захисті обов'язково повинен бути присутнім науковий керівник, який у своєму виступі відзначає особливості, значущість, наукову цінність виконаної роботи, і, за можливості, рецензент. Якщо науковий керівник або рецензент відсутні, відгук або рецензію зачитує голова або один із членів ДЕК.

Під час підготовки до захисту здобувач вищої освіти має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо магістерської роботи й підготовлені наочні матеріали. Перед захистом здобувачу слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і по можливості усунути зазначені недоліки або дати аргументовану відповідь у доповіді. Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь здобувача й забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Зважаючи на специфіку факультету іноземних мов, захист магістерських робіт з лінгвістичних дисциплін у ЛНУ імені Тараса Шевченка може відбуватися іноземною мовою, що, звичайно, дещо ускладнює процедуру захисту. Здобувач повинен ґрунтовно представити результати свого дослідження, засвідчуючи належне володіння іноземною мовою, знання відповідної іншомовної наукової термінології та опанування специфіки наукового стилю відповідної мови. Наступне обговорення магістерської роботи, відповіді на запитання також здійснюються іноземною мовою.

Після доповіді здобувача голова ДЕК зачитує рецензію на магістерську роботу, і здобувач має можливість відповісти на всі зауваження рецензента. Потім заслуховується відгук наукового керівника та надається слово бажаючим висловити свою думку щодо рівня дослідження. Під час захисту магістерської роботи члени ДЕК, присутні на захисті викладачі, спеціалісти можуть ставити здобувачеві запитання щодо змісту магістерської роботи. Відповіді здобувача вищої освіти мають бути конкретними, аргументованими й стислими.

Хід захисту фіксується в протоколі ДЕК. Оцінку обговорюють на закритому засіданні ДЕК та оголошує голова ДЕК на відкритому засіданні в присутності членів ДЕК, усієї групи здобувачів. При оцінюванні магістерської роботи державна екзаменаційна комісія бере до уваги такі чинники:

- якість магістерської роботи загалом (її творчий характер, уміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);

- самостійність у розробці проблеми;

- якість оформлення магістерської роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);

- рівень виступу дипломника (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, уміння зробити правильні висновки, культура мовлення);

- відгук керівника та оцінка наукового рівня дослідження рецензентом.

Засідання ДЕК оформлюється протоколом, до якого вносяться відповідна оцінка за захист, записуються запитання членів ДЕК і присутніх на захисті, особисті думки членів ДЕК, зазначається одержаний освітній рівень, а також назва державного документа про освіту (диплом), який видається випускникові. Протокол підписують голова і члени ДЕК, що брали участь у засіданні.

До захисту допускаються здобувачі вищої освіти за умови повного виконання навчального плану. **Термін подання магістерської роботи до ДЕКу – 2 тижні до захисту.**

Здобувач вищої освіти, представляючи свою роботу на захисті, повинен у стислому вигляді:

- обґрунтувати актуальність теми та схарактеризувати структуру роботи;
- визначити об'єкт та предмет дослідження;
- висвітлити постановку проблеми за темою дослідження;
- коротко викласти найбільш важливі положення та основний зміст роботи;
- описати методику й результати дослідження;
- представити результати апробації роботи;
- окреслити можливості практичного використання результатів роботи;
- визначити перспективи подальших досліджень з обраної тематики.

На виступ здобувача вищої освіти перед ДЕК відводиться до 15 хвилин. Текст виступу здобувача на захисті магістерської роботи має бути погоджено з науковим керівником. Рекомендований супровід (схеми, таблиці, презентації тощо).

Виступ та відповіді на запитання, зауваження й побажання, вказані в рецензії на роботу загалом, повинні показати найвищий рівень теоретичної підготовки здобувача, його всебічну ерудицію та вміння доступно викласти основні результати проведеного дослідження. Завершуючи виступ, здобувач має вказати, які його пропозиції вже впроваджено або заплановано до впровадження; де ще доцільно, на його думку, застосувати результати дослідження та яка їхня практична цінність.

Голова і члени державної екзаменаційної комісії, а також інші особи, присутні на захисті, можуть звертатися до здобувача із запитаннями, на які він зобов'язаний дати змістовні відповіді.

Після відповіді на всі питання оголошується зміст рецензії або надається слово для виступу рецензенту (якщо він присутній на захисті).

Після цього слово може бути надано науковому керівникові для характеристики магістерської роботи (відзначити її позитивні й негативні сторони) та ставлення здобувача до своїх обов'язків.

Захист однієї магістерської роботи триває не більше 30 хвилин.

За результатами захисту магістерської роботи ДЕК на своєму закритому засіданні ухвалює рішення щодо оцінки кожної магістерської роботи індивідуально та про присвоєння здобувачу вищої освіти кваліфікації з видачею йому диплома державного зразка (установленого зразка або з відзнакою).

У разі недосягнення згоди між членами ДЕК щодо оцінки магістерської роботи голос голови комісії є вирішальним.

Повторний захист магістерської роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Рішення ДЕК оголошується прилюдно в день захисту магістерських робіт. Воно є остаточним і оскарженню не підлягає. Оцінка, визначена комісією, відображається в протоколі ДЕК та залікових книжках.

Здобувача вищої освіти, який отримав на захисті магістерських робіт незадовільну оцінку, має бути відраховано з університету і в цьому випадку йому видається академічна довідка встановленого зразка. Він має право бути повторно допущеним до захисту магістерської роботи протягом наступних трьох років у період роботи ДЕК.

У разі виставлення незадовільної оцінки ДЕК установлює, чи може здобувач вищої освіти подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену профільною кафедрою.

Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на засідання ДЕК для захисту магістерської роботи, то в протоколі комісії відзначається, що він є неатестованим у зв'язку з неявкою на засідання ДЕК.

При встановленні плагіату повторний захист магістерської роботи не дозволяється. Здобувач має право бути повторно допущеним до захисту тільки після опрацювання нової теми, визначеної профільною кафедрою.

Під час захисту магістерських робіт ведеться протокол засідання ДЕК, у якому відображаються всі питання до здобувача вищої освіти. Окремо зазначається думка членів ДЕК про практичну цінність і рекомендації щодо використання пропозицій автора та рекомендації щодо подальшого навчання в аспірантурі.

До протоколу вносяться також відомості про державний документ про освіту, що видається випускникові університету та присвоєння йому кваліфікації.

Протоколи підписуються головою і членами ДЕК, що брали участь у засіданні, та зберігаються в університетському архіві протягом 75 років.

Магістерські роботи після захисту передаються на профільну кафедру, що підготувала здобувача вищої освіти, де вони реєструються в спеціальних журналах і протягом п'яти років зберігаються. Відповідальність за їх збереження покладається на матеріально відповідальних осіб кафедри.

По завершенні роботи ДЕК її голова складає звіт, у якому відображає якісні та кількісні показники захисту, пропозиції щодо вдосконалення магістерських досліджень.

Аналіз виконання і захисту магістерських робіт в Університеті дає можливість акцентувати увагу здобувачів вищої освіти на **типових помилках**, зокрема:

- зміст роботи не відповідає плану магістерської роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині;

- сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта;

- мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта та предмета дослідження;

- автор не виявив самостійності, робота становить компіляцію або плагіат;

- не зроблено глибокого й усебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 2 – 10 років) з теми дослідження;

- аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваності проблеми;

- не розкрито зміст та організацію особистого експериментального дослідження (його суть, тривалість, місце проведення, кількість обстежуваних, їхні характеристики), поверхово висвітлено стан практики;

- кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки – поставленим завданням;
- у роботі немає покликань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал;
- бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту;
- як ілюстрований матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті;
- обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам роботи, виконана неохайно, з помилками.

5.3. Рекомендації щодо підготовки до захисту

На захист магістерської роботи здобувач готує доповідь (до 10 – 12 хвилин), а також, якщо є потреба в цьому, наочність: таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо або презентацію з використанням мультимедійних засобів. Указані матеріали обов'язково узгоджуються з науковим керівником.

Отже, під час захисту магістерської роботи здобувач повинен:

- стисло обґрунтувати вибір теми, її актуальність, мету й завдання;
- розкрити теоретичну та практичну значущість дослідження;
- чітко сформулювати основні висновки та рекомендації;
- показати ґрунтовні знання першоджерел та наукової літератури з обраної проблеми, всебічне володіння матеріалом дослідження;
- продемонструвати здатність самостійно аналізувати й узагальнювати результати дослідження;
- викласти свої міркування з приводу зроблених критичних зауважень з боку рецензента, голови та членів ДЕК.

Оцінка магістерської роботи залежить не лише від змісту, переконливості доповіді, а й від того, наскільки вправно

представити її на засіданні Державної екзаменаційної комісії пошукувач, наскільки компетентно, упевнено відповідатиме він на поставлені запитання, коментуватиме дискусійні положення. Для цього йому необхідно володіти й послуговуватися правилами публічного виступу.

Чіткість, лаконічність, граматична правильність висловлювань надають переконливості доповіді здобувача вищої освіти. Це зовсім не означає, що доповідь має бути спрощеною за формою.

Навпаки, вона має відповідати всім критеріям наукової доповіді, бути логічно побудованою та добре аргументованою. Виголошувати її необхідно впевнено, виразно, дбаючи про оптимальний темп, гучність, інтонацію мовлення. Поспішливість промовця, ковтання закінчень слів, надмірно тихий голос відчутно знижують ефект доповіді. Аудиторії, перед якою відбувається захист наукових робіт, зазвичай імпонує спокійна, виважена, за потреби, пристрасна манера викладу випускника. Абсолютно неприпустиме порушення норм літературної мови, зокрема вживання сленгу (жаргону), неправильних наголосів у словах тощо.

Рекомендації для успішної доповіді

1. Підготувати лаконічний, місткий виступ.
2. Потренуватися викладати матеріал перед дзеркалом, заміряючи час виступу.
3. Розділити текст на фрагменти, позначити місця, де необхідно зробити паузу. Говорити голосно і чітко.
4. Роздрукувати текст доповіді великими шрифтом (наприклад, 20), і виділити маркером основні моменти.
5. Під час доповіді аргументувати специфіку власного дослідження й досягнення за допомогою вставних слів, словосполучень, допоміжних фраз, що поєднують частини тексту (див. додаток II).

РОЗДІЛ 6

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

При оцінюванні магістерської роботи державна екзаменаційна комісія бере до уваги такі чинники:

- актуальність обраної теми;
- чіткість формулювання об'єкта, предмета, завдань дослідження;
- логічність структури та її відповідність темі роботи;
- системність і глибина теоретичного аналізу проблеми;
- наявність огляду наукових джерел з конкретної проблематики;
- достовірність і обґрунтованість висновків;
- відповідність вимогам щодо оформлення роботи;
- змістовність доповіді здобувача про основні результати дослідження;
- правильність, чіткість, аргументованість відповідей на запитання членів ДЕК;
- зауваження й рекомендації рецензента й наукового керівника магістерської роботи.

Критерії оцінювання з урахуванням специфіки напряму підготовки за національною шкалою та шкалою ECTS розробляються та затверджуються профільною кафедрою (див. табл. 6.1).

Орієнтовні критерії оцінювання:

Оцінка „**відмінно**” ставиться, якщо до магістерської роботи немає суттєвих зауважень; обґрунтовано актуальність теми; тему розкрито повністю; робота містить елементи наукової новизни, має теоретичне й практичне значення; доповідь на захисті є логічною, змістовною, проголошена з вільним оперуванням матеріалу; відгук і рецензія позитивні; відповіді на питання членів ДЕК правильні; робота повністю відповідає встановленим вимогам.

Оцінка „**добре**” ставиться, якщо тема роботи практично розкрита, але наявні певні недоліки, які не мають істотного

значення; у теоретичній частині поверхово проаналізовано літературні джерела, елементи новизни та практичного значення представлено не зовсім чітко; висновки не є переконливими; є окремі зауваження в рецензії та відгуку наукового керівника; доповідь здобувача на захист побудована логічно, проголошена з вільним оперуванням матеріалу, відповіді на запитання членів ДЕК переважно правильні; робота оформлена в межах установлених вимог.

Оцінка „**задовільно**” ставиться, якщо тема роботи в основному розкрита, але мають місце певні недоліки змістового характеру; нечітко сформульовані мета, завдання, об’єкт, предмет дослідження; відсутній або суттєво обмежений аналіз наукової полеміки; аналітична частина характеризується надмірною описовістю; висновки й пропозиції, наявні в роботі, не обґрунтовані; рецензія й відгук містять окремі зауваження, які не отримали пояснення; доповідь прочитана за текстом або підготовлена невдало; не всі відповіді на запитання членів ДЕК є коректними або вони не одержали належної аргументації; є зауваження щодо оформлення роботи.

Оцінка „**незадовільно**” ставиться, якщо порушена логіка у викладі матеріалу в роботі; розділи не узгоджені між собою; відсутній огляд сучасних літературних джерел; відсутній докладний аналіз досліджуваних проблем; відсутні особисті висновки й пропозиції автора; робота не відповідає спеціальності; мають місце суттєві недоліки в оформленні роботи; виступ на захисті свідчить про слабку орієнтацію в досліджуваній проблемі.

Таблиця 6.1

Шкала ECTS	Орієнтовні критерії
A	Робота відповідає всім вимогам, має інноваційний характер, наукову новизну та практичне значення. Захист показав високу обізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження
B	Робота відповідає всім вимогам, має практичне значення. Результати дослідження можуть бути впроваджені. Захист показав обізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження

С	Робота відповідає всім вимогам, але не має суттєвої новизни та практичного значення. Захист загалом засвідчив обізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження
D	Робота загалом відповідає вимогам, але немає новизни й практичного значення. Робота має деякі зауваження. Захист засвідчив не повну обізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження
E	Робота загалом відповідає вимогам, але немає новизни й практичного значення. Робота має суттєві зауваження. Захист засвідчив суттєві недоліки та неповну обізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження
F	Робота не відповідає вимогам, має багато суттєвих зауважень. Захист засвідчив відсутність необхідної підготовки здобувача вищої освіти, необізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження. Необхідно доопрацювати роботу, але повторний захист можливий
FX	Робота не відповідає вимогам, захист показав відсутність необхідної підготовки здобувача та повну необізнаність здобувача вищої освіти в предметі дослідження. Тому повторний захист неможливий, здобувач вищої освіти повинен отримати нову тему

**Зразок оформлення титульної сторінки
курсної/магістерської роботи**

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Факультет іноземних мов

Кафедра романо-германської філології

Федорова Ольга Вікторівна

ТЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ

Магістерська робота/Курсова робота
за спеціальністю 035 Філологія. Германські мови та літератури \
014 Середня освіта. Мова і література
(переклад включно)
Мова і література
(англійська/німецька/французька/іспанська)

Особистий підпис – _____

Науковий керівник – _____
(підпис) _____
(посада, науковий ступінь,
наукове звання, ініціали, прізвище)

Зав. кафедри – _____
(підпис) _____
(посада, науковий ступінь,
наукове звання, ініціали, прізвище)

Старобільськ – 2021

Зразок оформлення змісту
ЗМІСТ

ВСТУП	3 – 7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8 – 35
1.1. Системні властивості англійського дієслова	8 – 24
1.1.1. Семантичні особливості англійського дієслова	8 – 10
1.1.2. Валентність можливостей дієслів в англійській мові	11 – 24
1.2. Лінгвопрагматичні характеристики газетного тексту	25 – 32
Висновки до розділу 1	33 – 35
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛІВ КОМУНІКАЦІЇ В ГАЗЕТНОМУ СТИЛІ	36 – 74
2.1. Лексико-семантична класифікація дієслів комунікації в аналізованих газетних текстах	36 – 55
2.2. Особливості граматичної сполучуваності досліджуваних дієслів лексико-семантичної групи „Комунікація”	56 – 71
Висновки до розділу 2	72 – 74
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	75 – 80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81 – 91
ДОДАТКИ	92 – 102

Додаток В

Зразки оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Монографії та книги (один, два або три автори)	<p>Савченко С. В. Социализация студенческой молодежи в условиях регионального образовательного пространства / С. В. Савченко. – Луганск : Альма-матер, 2003. – 406 с.</p> <p>Атанов Г. А. Обучение и искусственный интеллект, или основы современной дидактики высшей школы / Г. А. Атанов, И. Н. Пустынникова. – Донецк : Изд-во ДООУ, 2002. – 504 с.</p> <p>Тхоржевська Т. Д. Теоретико-методичні основи християнської педагогіки. Історико-педагогічний аспект : монографія / Т. Д. Тхоржевська, І. Я. Мишчишин, Ю. А. Щербяк. – Т. : Підручники і посібники, 2002. – Ч. II. – 480 с.</p>
Підручники, посібники, методичні рекомендації	<p>Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології: Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І. П. Підласий. – К. : Вид. дім „Слово”, 2004. – 616 с.</p> <p>Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности : учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / С. Д. Смирнов. – М. : Издат. центр „Академия”, 2001. – 304 с.</p> <p>Карпенчук С. Г. Самовиховання особистості : наук.-метод. посіб. / С. Г. Карпенчук. – К. : ІЗИН, 1998. – 216 с.</p> <p>Соловей М. І. Основи професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя : навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти / М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2002. – 232 с.</p>
Збірники наукових праць	<p>Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. – Вип. 24. – 204 с.</p> <p>Новые педагогические и информационные</p>

	технологии в системе образования / под ред. Е. С. Полат. – М. : Издат. центр „Академия”, 2000. – 272 с.
Складові частини книги, збірника,	Амонашвілі Ш. О. У школу – з шести років / Ш. О. Амонашвілі // Педагогічний пошук / уклад. І. М. Баженова. – К. : Рад. шк., 1988. – С. 3 – 6. Буренко В. М. Педагогічні умови організації навчального процесу на факультетах післядипломної освіти / В. М. Буренко, С. М. Мартиненко // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. – К. : КНЛУ, 2003. – № 24. – С. 38 – 41.
Стаття з журналу	Журавський В. Чого ми чекаємо від Болонського процесу і що він вимагає від нас? / В. Журавський // Аудиторія. – 2003. – № 37. – С. 4 – 5. Корсак К. Нова українська мрія – європейський освітній простір / К. Корсак // Освіта і управління. – 2003. – № 2. – С. 44 – 50.
Багатотомні видання	Суходолінський В. О. Народження громадянина / В. О. Суходолінський // Суходолінський В. О. Вибр. твори : у 5-ти т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 382 – 423. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання (Передмова) / К. Д. Ушинський // Ушинський К. Д. Вибр. пед. твори : у 2-х т. – К. : Рад. шк., 1983. – Т. 1. – С. 382 – 423.
Перекладні видання	Штайнер Р. Современная духовная жизнь и воспитание : пер. с нем. / Р. Штайнер. – М. : Парсифаль, 1996. – 208 с.
Словники Енциклопедії	Словник термінології з педагогічної майстерності. – Полтава : ПДПУ, 1995. – 63 с. Професійна освіта : словник / за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища шк., 2000. – 380 с.
Тези доповідей	Демиденко Т. М. Методичні аспекти підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності / Т. М. Демиденко // Проблеми професійної підготовки вчителя школи майбутнього : матеріали

	Всеукр. наук.-практ. конф., Мелітополь, 30 – 31 жовт. 2001 р. – Мелітополь, 2001. – С. 120 – 122.
Дисертації	Прошкін В. В. Формування творчої уяви майбутніх учителів у процесі розв'язання нестандартних математичних задач : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Прошкін Володимир Вадимович. – Луганськ, 2003. – 220 с.
Автореферати дисертацій	Харченко Т. Г. Взаємодія школи та соціального середовища у вихованні учнів колегів і ліцеїв Франції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 „Соціальна педагогіка” / Т. Г. Харченко. – Луганськ, 2002. – 20 с. Воробйова І. А. Формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи засобами іноземної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Теорія та методика навчання” / І. А. Воробйова. – К., 2003. – 20 с.
Роботи іноземною мовою	Homans G. Social Behaviour as Exchange / Homans G. // American Journal of Sociology. – 1958. – Vol. 63. – P. 32 – 49. Collier P. Horowitz L. Destructive Generation: Second Thoughts about the / Sixties. – N.Y., 1989. – 312 p.
Архівні джерела	Центральний державний історичний архів України. Ф.120. Оп.7. С.160. А.1-24,26.
Покликання на Інтернет	Открытый колледж российского консорциума техникумов и колледжей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dospo.ru/model.html – Заголовок з екрана.

Орієнтовна схема рецензії на магістерську роботу

Рецензія

на магістерську роботу _____
(прізвище та ініціали)

_____ (назва теми)

за спеціальністю _____

- Актуальність теми.
- Практична цінність питань, які розроблені в науковій роботі.
- Коротка характеристика магістерської роботи за розділами.
- Позитивні моменти і недоліки магістерської роботи.
- Новизна й оригінальність ідей, покладених в основу роботи.
- Методика вивчення й обробка матеріалів дослідження.
- Наявність у роботі певних рекомендацій та їх обґрунтування:
- Якість оформлення дипломної (магістерської) роботи.
- Недоліки роботи.
- Оцінка магістерської роботи за чотирибальною системою.

Дата і підпис рецензента із зазначенням посади, наукового ступеня та вченого звання. Підпис завіряється печаткою навчального закладу, установи або організації, у якій працює рецензент.

Додаток Д

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ВІДГУКУ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Відгук на магістерську роботу _____ (прізвище та ініціали)

_____ (назва теми) за спеціальністю _____

- Актуальність теми.
- Практична цінність питань, розроблених у науковій роботі.
- Стисла характеристика магістерської роботи за розділами.
- Позитивні моменти й недоліки магістерської роботи.
- Новизна й оригінальність ідей, покладених в основу роботи.
- Методика вивчення й обробка матеріалів дослідження.
- Наявність у роботі рекомендацій та їх обґрунтування:
- Якість оформлення магістерської роботи.
- Недоліки роботи.
- Оцінка магістерської роботи за чотирибальною системою.

Дата та підпис наукового керівника із зазначенням посади, наукового ступеня та вченого звання. Підпис має бути завірений печаткою навчального закладу, установи або організації, у якій працює керівник.

Додаток Е

Орієнтований перелік фраз, рекомендований для використання в науковій роботі

Мовна функція	Лексичний засіб
Причини та наслідок, умови і наслідку	Оскільки ...; звідси ..., відси зрозуміло, що ...; унаслідок ...; у результаті ...; через те, що ...; залежно від ...; у зв'язку з цим ..., згідно з цим ...; у цьому ..., у такому випадку ...; у цих ..., за таких умов ...; а якщо (отже ...), то ...; що має значення / свідчить / указує / говорить / відповідає / дає змогу / дозволяє / сприяє...
Часове співвідношення та порядок викладу	спочатку... , перш за все..., у першу чергу...; першим ..., наступним ..., попереднім кроком ...; одночасно ...; наряду з цим ...; попередньо ..., раніше... ,вище ...; ще раз ..., знову ...; за тим ..., далі ..., потім ..., нижче ...; у подальшому ..., у наступному ..., згодом ...; по-перше ..., по-друге ... і т.п.; у цей час ..., до цього часу ...; в останні роки ..., за останні роки ...; поряд ..., на завершення ...
Зіставлення і протиставлення	однак ..., але ..., а ..., же ...; як ..., так і ..., також ..., як і ...; не тільки ..., але й ...; порівняно, якщо ..., то; на відміну ..., на противагу ..., навпаки ...; аналогічно ..., так само ..., таким самим чином ...; з одного боку ..., з іншого боку ...; у той час як ..., між тим ..., разом з тим ...; тим не менше
Доповнення, уточнення інформації	природно; само собою зрозуміло; безперечно; безсумнівно; очевидно; навряд чи; начебто; у дійсності; насправді; дійсно; правда точніше; зрозуміло; швидше за все; на перший погляд; зрештою; дослідження показало; аналіз підтвердив тощо

Доповнення або уточнення	також і ..., причому ..., при цьому ..., разом з тим як ...; крім ..., більш того ...; головним чином ..., особливо ...; тим більш що ...; у цьому числі ..., у випадку ..., тобто ..., а саме ...; як було сказано / показано / згадано / зазначено / отримано / виявлено / знайдено; як підкреслено вище...; згідно з ..., відповідно до цього ..., у зв'язку з цим...; у зв'язку із викладеним вище...; цей ..., названий ..., що розглядається ...; такий ..., подібний ..., аналогічний ..., схожий ..., подібного роду ..., подібного типу ...; наступний ..., подальший ..., деякий ...; багато з них ..., один з них ..., деякі з них ...; більша частина ..., більшість ...
Узагальнення, висновок	у результаті ..., за підсумком ..., у кінцевому рахунку ...; таким чином ..., і так .., отже; звідси (із цього) зрозуміло ..., ясно ..., у наслідку ...; це дозволяє зробити висновок ..., свідчить ...; нарешті ...
Ілюстрація сказаного	наприклад ..., так ..., як приклад ...; прикладом може слугувати ...; такий як ..., наприклад ...; у випадку ..., для випадку ...; про що можна судити ..., що очевидно ...; проілюструємо; розглянемо приклад; проаналізуємо типові приклади, уточнимо
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки ...; зупинимося детально на ...; наведемо кілька прикладів ...; основні переваги цього методу ...; деякі додаткові зауваження ...; кілька слів про перспективи дослідження ...
Для організації логічної структури	спочатку ...; потім ...; після ...; таким чином ...; загалом ...; до початку ...; як уже було зазначено ...; по-перше, по-друге ...; на наш погляд ...; ми вважаємо, що ...; зазначимо, що ...; отже, перейдемо до розгляду ...

<p>Виокремлення частин висловлювання</p>	<p>крім того; більше того; до речі; між іншим; головним чином; особливо; точніше; зокрема; а саме тощо; як було сказано/показано/зазначено/ встановлено/ одержано/ виявлено/ з'ясовано; як свідчать дані; на підставі даних з таблиці/ діаграми виходить/ можна встановити, як видно із таблиці; як зазначено в таблиці/ схемі; як (уже) указано вище/ зазначено раніше/ підкреслено; вище (нижче); вище йшлося про...; у зв'язку з цим; у зв'язку з викладеним вище; названий; останній; попередній; відповідний; описаний вище; виведений; доведений; класифікований; завершений; описаний; перерахований; розглянутий; сформульований; установлений; аналогічний; схожий; подібного типу; розглядуваний тощо</p>
<p>Зіставлення й протиставлення інформації</p>	<p>головне; зупинимося на головному; зазначимо; маємо підкреслити (зазначити); слід мати на увазі; треба врахувати; характерно; що... тощо</p>
<p>Всебічний розгляд об'єкта (з погляду типовості, конкретності, сутності тощо)</p>	<p>однак; проте; також; так само; як і; як..., так і ...; порівняно; на противагу; навпаки; аналогічно; таким чином; разом із тим тощо</p>
<p>У теоретичній частині в процесі систематизації літератури з досліджуваної проблеми бажано використовувати такі висловлювання й вирази:</p>	<p>Проблематика Х посідає одне з провідних місць у сучасному мовознавстві ...; Х неодноразово ставав предметом уваги науковців, проте зазначимо, що більшість досліджень присвячено аналізу Х загалом ...; Мовні засоби Х привертати увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників ...; Відомі підходи А, В і С до проблеми Х. Перший підхід характеризується зверненням до аналізу семантичного аспекту явища Х.</p>

	<p>Його послідовники [6; 27; 51] визначають X як ...;</p> <p>Застосування А до аналізу X [6; 27; 51] дозволило встановити його ... аспекти, зокрема ... Утім, ... аспекти X залишаються недостатньо (практично не дослідженими), що зумовило необхідність нашого дослідження.</p> <p>у науковому обігу ...; під впливом розвитку ...; заслуговує на увагу ...; підґрунтям якого ...; передовсім увагу привертає ...; висвітлення явища X започаткували ...; в інтерпретації А [16] явище X ...; витoki явища ...; особливої уваги потребує вивчення ...аспекту явища X ...; вагомий внесок у розробку проблеми ...; ...підхід до явища X, застосований А [67], розкриває ...; цінним у підході А [67] є ...; зазначену думку розглядають А [67] та В [14] ...; подібна (протилежна) думка міститься в роботі А [54] ...; зазначений вище погляд на проблему розділяють (підтримують) А [17] та І [89] ...; із зазначеною думкою погоджуються також У [53] та О [13]; ... цінним (новим) у підході автора є те, що ...; ці різні підходи об'єднує ...; у рамках ... підходу висвітлюється ...; представники ... напряму досліджують ...; звертаючись до ..., слід (доцільно) зазначити, що ...; з цього приводу автор ...; з одного боку ..., з іншого ...; загалом, зазвичай...; одні автори [7,16] стверджують, що ... інші [54, 23]...; це свідчить про те, що ...; щодо ..., зазначимо ...; за твердженням В [7]...(на думку У [4] ...); як уже було зазначено в 1 розділі ...; як стверджували раніше ...; питання про ... буде розглядатися у ...; доцільно також звернутися до ...; основним завданням у цьому розділі є ...; таким чином,</p>
--	---

	<p>стає очевидним, що ...; принагідно зазначимо, що ..., з погляду; у цьому розумінні; узагалі; зокрема; зазвичай; зокрема; в основному; з одного боку; з іншого боку; крім того; окрім; у контексті; за концепцією тощо; у цій роботі...; наступний приклад є...; якісно новим стало звернення до ..., що дозволило ...; таким чином, виконаний аналіз доводить, що...; проведене дослідження дає можливість стверджувати, що...; у ході дослідження були проаналізовані...; результати роботи дають підстави вважати, що...; у центрі нашої уваги були ...; у процесі дослідження виникла необхідність...; ми встановили, що ...; у результаті дослідження було помічено...; було з'ясовано, що ...; було виявлено також ...; аналіз фактичного матеріалу дозволив виявити ...; були детально розглянуті ...; було встановлено чинники ...; як показало наше дослідження...; як свідчать результати аналізу...; аналіз мовного матеріалу показав...; застосування... методу (аналізу) дало змогу встановити...; механізм відтворення...; аналіз мовних засобів... показав...; керуючись принципом...; систематизовані результати проведеного аналізу можуть бути використані ...</p>
--	--

Орієнтована тематика курсових та магістерських робіт

Англійська філологія

1. Стилистичні та композиційні засоби передачі емоційного стану людини в прозі Д. Лоуренса
2. Концептуальні особливості персонажних характеристик та їх лінгвістичної презентації у творах Д. Френсіса
3. Складники лексико-семантичного поля „СНІД” та засоби їх передачі українською мовою
4. Мовні засоби відтворення концепту ДІМ у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел)
5. Лінгвокультурологічний аналіз поняття „людина” в сучасній англійській фразеології (на матеріалі лексикографічних джерел)
6. Переклад текстів первинних і вторинних наукових жанрів: граматичний аспект
7. Лексико-семантичні та функційні особливості термінів американської музики
8. Лексика на позначення реалій політичного життя: лінгвокультурологічний аспект (на матеріалі англійських лексикографічних джерел)
9. Лексико-семантичні та структурні характеристики термінологічної лексики офіційних документів НАТО
10. Лінгвокогнітивний аспект позначення нерівності в сучасній англійській мові
11. Історично-культурна детермінація іспанських запозичень в історії англійської мови
12. Соціально-культурні та особистісні особливості мовленнєвої поведінки персонажів роману У. Колінза „Місячний камінь”
13. Особливості реалізації анафоричних відношень в англійській мові

14. Тропеїчні засоби передачі емотивності в прозі Д. Лоуренса (на прикладі роману „Коханець леді Чаттерлей”)
15. Взаємодія тропів як засіб реалізації прагматичної скерованості в романі Дж. Стейнбека „Грона гніву”
16. Лінгвокогнітивні засади моделювання дійсності в комунікативній ситуації „Освідчення в коханні” (на матеріалі сучасної англійської художньої прози)
17. Експлікація конотації при афіксальному словотворі (на матеріалі англомовної періодики)
18. Лексико-стилістичні особливості та переклад текстів міжнародних конвенцій у галузі прав людини
19. Лінгвокультурологічні складники поняття FAMILY в англійській мові
20. Відтворення концепту ЖІНКА в сучасній англійській мові
21. Сомантичні фразеологічні одиниці в сучасній англійській мові: лінгвокультурологічний аналіз
22. До поняття про лексичний прототип в англійській мові (діахронічна епідигматика)
23. Лінгвопрагматичні особливості евфемії як прояву „інакомислення” в сучасній англійській мові
24. Англомовні вербальні засоби впливу на свідомість.
25. Особливості вираження категорії заперечення в мові ранньоновіанглійського періоду
26. Концептуальні особливості характеристики персонажів у творах Ч. Дікенса

Методика викладання іноземних мов

1. Використання елементів образотворчого мистецтва як засобу формування іншомовного спілкування учнів старшої школи
2. Формування соціокультурних умінь учнів основної школи при роботі над лексикою
3. Формування лексичної компетенції початкової школи засобами англомовного дитячого фольклору

4. Ігрові уроки як засіб мотивації навчання англійської мови молодших школярів
5. Формування вербальної соціокультурної грамотності учнів старшого етапу шкіл із поглибленим вивченням іноземної мови
6. Формування лексичної компетенції дітей дошкільного віку в контексті соціокультурного підходу в навчанні іноземних мов
7. Стратегічна компетенція як основа формування адитивних умінь учнів старшої школи
8. Формування вмінь діалогічного мовлення дітей дошкільного віку на основі пізнавально-ігрової діяльності
9. Формування граматичної компетенції учнів середнього етапу навчання з використанням комп'ютерних лінгвістичних ігор
10. Використання мікровідеофрагментів соціально-культурного характеру як засобу вдосконалення усної мовленнєвої комунікації учнів старшої школи
11. Формування діалогічної мовленнєвої компетенції учнів основної школи з використанням інтерактивних методів навчання

Приклад ВСТУПу

ВСТУП

Для лінгвістичних досліджень останніх десятиліть характерний посилений інтерес учених до вивчення психологічного аспекту виникнення та функціонування лексичних одиниць – аспекту, який передбачає аналіз психолого-емотивної структури свідомості мовної особистості та її впливу на одиниці мови. Цей факт, своєю чергою, зумовлює наявність значної кількості лінгвістичних досліджень з питань концептуалізації та лексикалізації складних абстрактних понять, таких як, приміром, дружба.

На відміну від товариськості, дружба становить інтимніше спілкування, яке передбачає не тільки взаємодопомогу, а й внутрішню близькість, відвертість, довіру, любов. Водночас дружба є почуттям самоцінним, вона сама по собі благо. Якщо в ділових стосунках людина використовує іншого як засіб для досягнення певної мети, то друзі допомагають один одному, що й знайшло своє відображення у фразеологічних зворотах: не в службу, а в дружбу; дружба – не послуга, за неї не дякують. Дружба є індивідуально-вибірковою й ґрунтується на взаємній симпатії. Це відрізняє її від близькості, характерної для родинних стосунків, і від товариськості, де стосунки формуються колективом, необхідністю виконувати спільну справу. Нарешті, дружба є ставленням глибоким і інтимним. Дружба, що має підґрунтям товариські стосунки, передбачає взаємодопомогу, готовність до самопожертви. Разом з тим вона передбачає й внутрішню близькість, відвертість, довіру, любов.

Когнітивна парадигма, яка утверджує тезу про відображення навколишнього світу у свідомості мовної особистості у вигляді концептів, що передаються різними мовними засобами в процесі комунікації, і яка займає в лінгвістиці кінця ХХ – початку ХХІ століття домінуючу позицію, на нашу думку, постає найбільш удаюю для такого дослідження. Використання наукового апарату когнітивної

науки для аналізу образного складника концепту FRIENDSHIP (ДРУЖБА) в англійській мові, представленій низкою лінгвокогнітивних метафор, зумовлене тим, що мовні одиниці, які передають цей складник, ми розглядаємо як когнітивну сферу людини, що відображає взаємозв'язок психологічних, культурних та соціологічних чинників. Такі мовні одиниці є предметом міждисциплінарного дослідження, а їхню структуру ми вивчаємо в аспекті концептуалізації людиною себе в навколишньому світі, тобто вироблення людиною особистісного ставлення до світу.

Отже, магістерську працю орієнтовано на вирішення низки проблем, пов'язаних з методикою та методологією дослідження концептів і концептуальної системи мови. Концептуальна система – основа мовної картини світу. Концепти – складники концептуальної системи, об'єктивовані у вигляді лексем, фразем, паремій та ін., які мають за мету експлікацію окремих фрагментів повсякденно-побутової й художньої моделей світу. Концепт – певне уявлення про фрагмент світу або про частину такого фрагмента, що має складну структуру, реалізовану різними мовними засобами.

На сучасному етапі дослідження концептів здійснено на різному матеріалі в аспекті різних лінгвістичних напрямів. Концепт – основна категорія когнітивної лінгвістики при аналізі одиниць ментального лексикону, концептуальної системи, усієї моделі світу, відображеної в психіці людини. Розгляд концептів у лінгвокультурології актуалізовано їхньою етнокультурною зумовленістю, у зв'язку з чим стає важливим вивчення концептів у зіставному аспекті. Останнім часом об'єктом розгляду стали концепти, які відображають емоційну сферу життя людини. Утверджено також такий новий напрям дослідження концептів, як лінгвоконцептографія, яка становить галузь лінгвоконцептології та має за мету систематизований опис концептосфери мови за допомогою використання лексикографічних свідчень у концептологічному дослідженні. Зауважимо, що наша робота – це дослідження саме з лінгвоконцептографії, адже матеріалом вивчення є переважно свідчення лексикографічних джерел англійської мови, що

містять лексеми, фрази та словосполучення, які вербалізують лінгвокогнітивні метафори образного складника концепту FRIENDSHIP в англійській мові.

В останні роки концепт FRIENDSHIP неодноразово привертав увагу таких лінгвістів, як Г. Вежицька, С. Воркачов, І. Голубовська, Д. Лихачов, І. Мигович, Ю. Степанов, А. Феоксітова та ін. Проте наша магістерська робота присвячена дослідженню лінгвокогнітивної метафори, яка експлікує образний складник концепту FRIENDSHIP в англійській мові. Зауважимо, що розвідка базується на аналізі лексикографічних джерел англійської мови (етимологічних, тлумачних, синонімічних, антонімічних, фразеологічних словників), а отже, виконана в межах лінгвоконцептографічного напрямку дослідження мовних явищ.

Метою дослідження є аналіз лінгвокогнітивних метафор, що становлять образний складник структури концепту FRIENDSHIP в англійській мові.

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання таких **завдань**:

1. Уточнити термінологічний зміст понять „концепт”, „емотивний концепт” та „лінгвокогнітивна метафора”.
2. Визначити місце лінгвокогнітивної метафори в структурі емотивного концепту.
3. Розробити методику дослідження образного складника концепту FRIENDSHIP в англійській мові, спираючись на аналіз ядерної лексеми концепту.
4. Дослідити різні визначення лексеми, синоніми, антоніми, які становлять поле цієї лексеми в структурі концепту FRIENDSHIP в англійській мові.
5. Визначити особливості образної категоризації дружби в повсякденно-побутовій та художній моделях світу як різновидах мовної картини світу представників англійської мовної лінгвокультурної національної спільноти.

Об'єктом вивчення є визначення образного складника концепту FRIENDSHIP як когнітивно-емотивного мовного конструкту, вербалізованого за допомогою лексичних, фразеологічних і паремійних одиниць англійської мови.

Предметом магістерської роботи є лінгвокогнітивні метафори, які формують образний складник концепту FRIENDSHIP у повсякденно-побутовій та художній моделях світу, виявлені на основі аналізу: 1) семантичної структури ядерної лексеми концепту; 2) лексем та фразем лексико-фразеологічної системи мови, де семема із значенням „friendship” представлено як ряд семантико-когнітивних ознак, що утворюють образний складник концепту; 3) національного лінгвістичного корпусу англійської мови (British National Corpus), який реалізує необхідність експлікації образного змісту концепту.

Методи дослідження зумовлені метою, поставленими завданнями та фактичним матеріалом. Під час дослідження було застосовано метод лінгвістичного опису, який передбачає вивчення мовного явища, систематизацію та узагальнення особливостей функціонування засобів експлікації образного змісту емотивного концепту. Компонентний аналіз використано при дослідженні словникових дефініцій ядерної лексеми концепту FRIENDSHIP в англійській мові, а також при розподілі отриманих асоціацій за семантичними зонами. Метод структурно-семантичного аналізу використовуємо під час дослідження ядерної лексеми концепту (для визначення семної структури ядерної лексеми); етимологічний аналіз ядерної лексеми – під час дослідження її семантики в діяхронії. Інтерпретативний аналіз використовуємо для дослідження ціннісно маркованих виразів (прислів'я, приказки). Визначення семантики лексем із значенням емотивності ґрунтується на застосуванні аналізу словникових дефініцій.

Матеріалом дослідження є тлумачні словники англійської мови, такі як: The American Heritage Dictionary, Cambridge International Dictionary of English, Longman Dictionary of Contemporary English, The Oxford Dictionary of English Proverbs, Online Etymology Dictionary, Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, Random House Unabridged Dictionary. Загальний обсяг проаналізованого матеріалу склав 85 статей.

Як методологічну основу розглядаємо базові положення лінгвістики емоцій (Н. Красавський, І. Мигович, В. Шаховський та ін.), концепції мовного світогляду та мовної свідомості (Ю. Апресян, А. Вежицька, О. Корнілов, О. Кубрякова, В. Телія), лінгвокультурологічної концептології (В. Карасик, М. Красавський, Д. Лихачов, С. Ляпін, Ю. Степанов та ін.).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше зроблено спробу дослідити зміст та системно описати мовні засоби об'єктивної образного складника концепту FRIENDSHIP у лексико-фразеологічній системі сучасної англійської мови, ґрунтуючись на використанні базових положень теорії когнітивної метафори. Новим також є застосування елементів інтерпретації окремих лексем, фразем та текстових фрагментів, тобто прийомів логіко-семантичного аналізу, при дослідженні лексико-фразеологічних одиниць з емотивним компонентом.

Теоретичне значення роботи зумовлене тим, що її результати та висновки є внеском у подальший розвиток теорії й практики дослідження мовно-ментальних концептуальних структур. Визначення особливостей мовного втілення образного складника емотивного концепту FRIENDSHIP в англійській мові робить внесок у лінгвокультурологічні студії. Окремі положення магістерської роботи в перспективі сприяють розв'язанню проблеми укладання національного тематичного тезауруса мови, що є однією з умов розвитку теорії та практики автоматичного перекладу.

Практична цінність одержаних результатів полягає в можливості використання теоретичних положень і висновків роботи в курсах „Загальне мовознавство” (розділи „Когнітивна лінгвістика”, „Концептологія”), „Лексикологія англійської мови” (розділ „Лексико-семантична система мови”), „Лінгвокультурологія”, на семінарах з історії лінгвістичних учень, у курсових, дипломних і магістерських роботах, а також на практичних заняттях з англійської мови. Отже, важливість обраної теми роботи зумовлена потребою поглибити сутність процесу узагальнення лексико-семантичної системи англійської мови на сучасному етапі, виявити закономірності формування й функціонування концептуальних структур цієї мови.

Структура роботи. Робота має вступ, два розділи, висновки до кожного з розділів, загальні висновки, список використаної наукової та довідкової літератури (137 позицій, серед яких 22 – англійською мовою) і список використаних джерел фактичного матеріалу (18 позицій).

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми, актуальність та новизну роботи, сформульовано мету, завдання дослідження, визначено його об'єкт та предмет, окреслено матеріал та застосовані методи аналізу, з'ясовано теоретичне та практичне значення отриманих даних.

У першому розділі – „**Лінгвокогнітивна метафора в концептологічному дослідженні: теоретичні засади вивчення**” – розглянуто поняття когнітивної лінгвістики, концепту, емотивного концепту, видів і способів їхньої взаємодії, поняття онтологічної когнітивної метафори з погляду когнітивної семантики.

У другому розділі – „**Лінгвокогнітивна метафора в концептологічному дослідженні образного складника концепту FRIENDSHIP**” – відповідно до методики дослідження образного складника концепту FRIENDSHIP в англійській мові, яка спирається на аналіз ядерної лексеми, проаналізовано визначення лексеми friendship, синоніми, антоніми, які становлять лексико-семантичне поле цієї лексеми та формують основні лінгво-когнітивні метафори в структурі концепту FRIENDSHIP в англійській мові. Було виділено десять метафор та досліджено ті лексеми, які входять до складу цих метафор, які і складають образний компонент концепту FRIENDSHIP.

У загальних висновках викладено основні теоретичні та практичні результати дослідження, окреслено можливі перспективи подальших розвідок у руслі обраної проблематики.

Приклад доповіді

*Шановний(-а) голово, шановні члени ради, шановні присутні!
Вашій увазі пропонуються результати магістерської роботи на
тему „.....”.*

У сучасних умовах розв'язання зазначених завдань потребує вдосконалення ... на засадах компетентнісного підходу й широкого впровадження сучасних педагогічних технологій. Одним з найефективніших шляхів формування ..., збагачення їх теоретичними знаннями та практичними навичками є впровадження форм та методів інтерактивного навчання, де найперспективнішою вважається ігрова діяльність, яка сприяє тісному зв'язку між теорією та практикою в умовах, максимально наближених до професійних, забезпечує процес формування професійних якостей майбутніх спеціалістів, формує активну позицію здобувачів, готує до самостійного прийняття рішень у різноманітних професійних ситуаціях.

Об'єкт, предмет, мета та інші компоненти апарату наукового дослідження представлені в презентації, тому дозволять їх не називати.

Під час роботи було визначено, що ефективно дослідження проблеми формування ... здійснено за рахунок вирішення комплексу завдань. Під час виконання **першого завдання** на основі використання історико-педагогічного узагальнення було проаналізовано різні підходи до визначення сутності поняття „...” та їх класифікації.

Міждисциплінарний аналіз досліджуваної проблеми дав можливість визначити, що термін „...” науковці розглядають як ... На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено як ...

У процесі аналізу класифікацій ... з'ясовано, Отже, до ... включено якості, що, ...

Визначено наявні недоліки сучасного педагогічного процесу з боку формування ..., які дають можливість підкреслити чинники ефективного впливу на розвиток ...

Під час вирішення **другого завдання** щодо сутності та

особливостей навчально-ігрової діяльності як засобу формування ... визначено багатоаспектність поняття „гра”, яке застосовується в різних галузях діяльності, зокрема в методиці, будучи ефективним засобом формування в них необхідних умінь, навичок, набуття необхідного досвіду.

Аналіз сутності й основних характеристик навчально-ігрової діяльності в понятійно-категоріальному полі різних наук дозволив нам розглянути гру: як феномен культури, як спосіб комунікації, як сукупність міжособистісних дій, як соціальні відносини, як процес вирішення різного роду професійних завдань. Отже, під „навчально-ігровою діяльністю” ми розуміємо ...

Під час логіко-педагогічного аналізу класифікацій навчально-ігрової діяльності для виявлення видів ігор, прийнятних для використання під час підготовки ..., ми дослідили загальну класифікацію навчально-ігрової діяльності, використовуваної для формування ..., а також здійснили огляд навчально-ігрової діяльності, застосованої для ... Серед виділених нами видів ігор були визначені ті, що можуть бути використані для формування ...: ситуативно-рольові, проблемно-рольові; інноваційні; інтерактивні; ділові ігри та метод аналізу конкретних ситуацій (МАКС) (case study).

Вирішення **третього завдання** щодо здійснення діагностики рівня сформованості ... передбачало розроблення критеріїв, рівнів та показників, які співвідносяться з ...

Визначено такі критерії та відповідні показники: ...

На основі аналізу критеріїв та показників визначено й змістовно схарактеризовано рівні сформованості ...

Для вирішення **четвертого завдання** було теоретично обґрунтовано та розроблено педагогічні умови формування ...

Теоретико-методологічним підґрунтям розробки ... формування ... визначено: ...

Здійснення **п'ятого завдання** було присвячено експериментальній перевірці ефективності ...

Реалізація ... здійснювалася ...

Ефективність ... формування ... було відстежено за допомогою методик, що використовувались на

констатувальному етапі експерименту при діагностиці вихідного рівня сформованості ... Результативність упровадження та реалізації розроблених нами педагогічних умов формування ми відстежували на завершальному етапі експериментально-дослідної роботи.

Використання методів математичної обробки даних дозволило дійти висновку, що на початку дослідно-експериментальної роботи експериментальні та контрольні групи за розподілом рівнів сформованості ... відрізнялися несуттєво. Наприкінці впровадження ... відбулися суттєві зміни в експериментальній групі.

Магістерська робота не претендує на остаточне розв'язання проблем формування ... Перспективними напрямками вбачаємо: ...

Доповідь закінчено. Дякую за увагу.

Додаток К

Міністерство освіти і науки України
Держаний заклад „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Затверджую: Декан факультету
(директор навчально-наукового
інституту)

Індивідуальний план роботи здобувача вищої освіти щодо виконання випускної кваліфікаційної роботи

1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

2. Факультет (навчально-науковий інститут) _____

3. Спеціальність _____ 4.

Кафедра _____

5. Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

6. Тема магістерської роботи

_____ 7.

Термін подання роботи на кафедру _____ (не

пізніше 10 днів до захисту)

№	Заходи	Термін виконання	Відмітки про виконання
1	Вибір теми магістерської роботи, вивчення наукової літератури, затвердження теми й керівника		
2	Отримання консультації в керівника, вивчення наукової літератури,		

	розробка плану роботи, визначення об'єкта, предмета, мети гіпотези, завдань дослідження, критеріїв оцінювання		
3	Робота над теоретичною частиною магістерської роботи, аналіз літературних джерел. Розробка та апробація методики дослідно-експериментальної роботи		
4	Подання теоретичної частини магістерської роботи та методики експериментальної роботи для першого читання науковим керівником		
5	Усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника, подання теоретичної частини магістерської роботи на друге читання		
6	Проведення експериментальної роботи. Поетапний аналіз та обговорення її результатів		
7	Подання першого варіанта дослідно-експериментальної частини магістерської роботи на перевірку науковому керівникові		
8	Урахування рекомендацій наукового керівника, збагачення роботи додатковими дослідженнями, проведеними під час практики, підготовка варіанта роботи до попереднього захисту роботи на кафедрі		
9	Попередній захист роботи на кафедрі		
10	Доопрацювання магістерської роботи з урахуванням рекомендацій після попереднього захисту роботи на		

	кафедрі		
11	Подання магістерської роботи науковому керівникові та рецензентові на підготовку відгуку й рецензії		
12	Подання на кафедру остаточного варіанта магістерської роботи, підписаного здобувачем вищої освіти, науковим керівником і рецензентом		

Навчально-методичне видання

Кокнова Тетяна Анатоліївна

**Методичні рекомендації щодо оформлення курсових та
магістерських робіт
для здобувачів вищої освіти факультету іноземних
мов**

**2-ге видання
перероблене і доповнене**

За редакцією автора
Комп'ютерний макет – Кокнова Т. А.

Здано до склад. 30.09.2021 р. Підп. до друку 30.08.2021 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 7,5.
Наклад 200 прим. Зам. № 140.

Видавець

**Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка”
вул. Гоголя, 5, м. Старобільськ, Луганська обл., 91011. т/ф:
(0642) 58-03-20.**